

En analyse af Metas indflydelse på samfundet

Fagmodulprojekt 1 i Socialvidenskab

Emne: Overvågning og demokrati

Referencer udarbejdet efter APA-standarden

Gruppemedlemmer	Studienr.
Milton Kamba	74305
Masaana Erik Rasmussen	73901
Lucas Milan Sajfert	66146
Tobias Bryder Jensen	73686

Vejleder	Shahamak Rezaei
-----------------	-----------------

Abstract

In recent years, countless debates regarding social media platforms' ability to claim and mobilize user data have taken the media, as well as ordinary debate by storm, in which Meta is no exception.

This paper therefore seeks to provide an analysis of Meta Platforms' troubles with adapting to the GDPR-law, by using Jürgen Habermas' theory of the deliberative democracy in conjunction with modern Nudging-theory as a baseline. To accomplish this goal, the study largely draws from qualitative methods with a focus on the analysis of certain documents, as well as using Meta's continuous scandals and more specifically legal troubles as case-material. The analysis is therefore largely focused on the democratic violations of Meta, in regard to the GDPR-law as well as the aforementioned theoretical dimensions. Following the analysis, the discussion seeks to bring forth an expanded view of not only Meta's obligations in terms of facilitating democracy, but also their role in society as a whole, in a way to neutralize the otherwise very critical nature of the paper. Lastly, there will be presented an evaluation of the paper, as a way of wrapping up the concluded findings, as well as several reflectional thoughts regarding the choice of selected theoretical and methodological dimensions as a basis for the paper.

Indholdsfortegnelse

	1
Abstract	2
Indholdsfortegnelse	3
Problemfelt	5
Afgrænsning af case	6
Beskrivelse af case	6
Problemformulering	9
Arbejdsspørgsmål	9
Redegørelse	10
Kort begrebsafklaring	10
Demokrati	10
John Locke	11
Jürgen Habermas - deliberativ demokrati	14
GDPR	15
Metas anvendelse af personlig data	16
Teori	18
Deliberativt demokrati	18
Den Borgerlige Offentlighed/Diskursteori	19
Teoriens anvendelse i projektet	21
Nudging	21
Teoriens anvendelse i projektet	22
Videnskabsteori	23
Hvorfor videnskabsteori?	23
Kritisk realisme	23
Metode	26
Undersøgellesdesign	27
	27
Litteratursøgning	28
Litteraturreview	29
Casestudie	31
Dokumentanalyse	31
Analysestrategi	32
Analyse	33

Hvordan skal den liberale & deliberative demokratiopfattelse ligeledes forstås, og hvordan kommer den til udtryk i GDPR-lovgivningen?	33
Delkonklusion	39
Kan Metas brud på GDPR-lovgivningen siges at have indflydelse på demokratiet?	40
Delkonklusion	44
Diskussion	45
Er det Metas ansvar at facilitere demokratisk debat?	45
Statens rolle i forhold til Meta	47
Konklusion	50
Refleksioner Kritik af Jürgen Habermas' deliberative demokrati teori	51
Kritik af Nudging	52
Fravalg af teori	52
Kritisk teori	52
Max Weber	53
Litteraturliste	54
Bilag	58

Problemfelt

I løbet af de seneste årtier har tech-giganten Meta gennemlevet en eksplosiv vækst, der bl.a. har positioneret Meta som en af verdens mest indflydelsesrige virksomheder. Med en brugerskare på omtrent 2 milliarder på deres platform – har Meta formået at skabe en vigtig platform for den offentlige debat samt formidling af informationer.

Gennem en kombination af dataindsamling, cookies, algoritmer og andre tracking-teknologier, kan Meta vha. analyser tilpasse brugerens oplevelse på platformen, således at brugeren får rekommanderet indhold og annoncer, som er relevante for brugerens interesser. Disse mekanismer anvendes af Meta for at øge brugerengagementet på deres platform, så Meta kan øge deres indflydelse på den offentlige debat og samfundet generelt.

Apropos en forøget indflydelse på samfundet, har Meta de seneste par år vakt en stigende bekymring for deres potentiale til at true grundværdierne i liberale demokratier. Her er der ofte tale om borgerlige rettigheder og privatlivets fred. Det er en bekymring, der er opstået på baggrund af den enorme mængde personlige data, som Metas brugere overdrager ved anvendelse af deres tjenester - og som potentielt kan udnyttes af tredjeparter til at præge politiske holdninger samt adfærd.

Med det in mente, ønsker undersøgelsen at præsentere en udvidet diskussion og en række observationer, der fremhæver Metas indflydelse på liberale demokratier og de mulige konsekvenser deraf. Undersøgelsen har til formål at bidrage til en mere nuanceret debat om Metas rolle i liberale demokratier og dens fremtidige udvikling. Undersøgelsen går i dybden med hvilke redskaber liberale demokratier har til at værne om dets grundværdier, i takt med at Meta påtager sig mere magt i liberale demokratier. Analysen tager udgangspunkt i en bøde Meta er blevet pålagt af The Data Protection Commission (DPC) for brud på GDPR-lovgivningen.

Afgrænsning af case

Interessen for emnet startede ud i, hvordan virksomheder fra Silicon Valley, og i det hele taget tech-virksomheder, vinder større og større indflydelse på det liberale demokrati. For at tage udgangspunkt i en tech-virksomhed de fleste vestlige borgere har erfaring med, blev Meta valgt. Da tech-giganters indflydelse på demokratiet er et relativt nyt fænomen, faldt valget på Meta som case, da de har været mest i mediernes søgelys og fået bøder de seneste år. Derfor formodes der i projektets begyndelse, at Meta er den virksomhed med størst indflydelse på demokratiet. Projektets hovedfokus ligger derfor på Metas overtrædelse af GDPR-lovgivningen, da man derigennem har konkret bevis på, hvordan Meta har handlet i strid med demokratiske værdier. Der blev overvejet i en kort periode, at inddrage Netzd- lovgivning, men da denne lov ikke er ligeså velimplementeret og håndhævet som GDPR, blev den i sidste ende fravalgt.

Beskrivelse af case

Meta, såvel som andre lignende tech-giganter, har i løbet af de seneste par år stået model for en del kritik og skepticisme, som kun yderligere er steget som følge af introduktionen af GDPR-lovgivningen tilbage i 2016. Dette har blandt andet resulteret i, at Meta i løbet af perioden 2022-2023 har modtaget 3 forskellige bøder i millionbeløberne, som resultat af deres overtrædelse af denne nye lovgivning (CMS, 2023).

Meta er moderselskabet for de sociale medier: Facebook og Instagram. GDPR er en persondataforordning der har været i kraft i EU siden 2018 (GDPR, 2023). GDPR skal dog forstås som regler de individuelle lande selv må stå for at irttesætte. Det vil sige, at det ikke er EU direkte der har givet bøderne, men at det er landene selv, i dette tilfælde Irland, som giver bøder ud fra GDPR-lovgivningen.

Når det gælder Metas tre bøder fra det irske datatilsyn, er der to vigtige aktører: EDPB og DCP. EDPB, som er et uafhængigt organ af EU, undersøger den konsekvente overholdelse af databeskyttelsesregler i EU (EDPB, 2023). EDPB har lagt op til en undersøgelse af Meta siden marts 2022 (DCP, 2022). Det irske datatilsyn ved navn DCP har været dem, der har

undersøgt sagen direkte angående brud på dataloven. Det skal siges at det er udelukkende Metas afdeling i Irland som er blevet undersøgt af DCP.

Bøderne har været delt op i flere. En bøde på 210 millioner euro for at bryde reglerne inden for GDPR i Metas Facebooks service. Samtidig med en bøde på 180 millioner euro for at bryde GDPR angående deres Instagram-service. (Dataprotection, 2022). Alt dette viser dog et større billede hvori EU står imod Metas brud af GDPR-lovgivningen angående målrettet reklamer. Måden dette vedrører resten af EU er at bruddet på data-loven har mulighed for at individuelle lande i Europa kan give yderligere bøder til Meta.

Målrettede reklamer er reklamer der kigger på ens internet historik og cookies, og herefter retter reklamerne til en, ud fra sider man har været inde på før. Dette er ikke skadeligt i sig selv, da det har været normal praksis i længere tid fra flere firmaer (Hill, 2015). Det der er sat spørgsmålstegn ved nu, er om de målrettede reklamer er blevet mere og mere påtrængende og søger længere ned i det personlige liv for at finde ud af hvad der kan sælges til personen. Alt hvad dette lægger op til i undersøgelsen om demokrati, er hvordan personlige oplysninger kan være vigtige for firmaer og hvordan at det kan have indflydelse på overvågningen af individuelle personer ud fra en automatiseret proces.

Et problem ligger i at Meta ikke selv ved præcis hvordan deres automatiske system fungerer på et mikroniveau hele tiden, da det er en algoritme som læser hvad man har været inde på og udleder herefter oplysninger indirekte til firmaer. Samtidig med dette kommer Meta selv ind på, at det har indflydelse på, hvad man ser som forbruger. (Lada, A., Wang, M. & Yan, T., 2021). Dette kan have indirekte indflydelse på hvordan en person reagerer og hvordan de handler på et makroniveau.

Ud fra denne case ønskes der at undersøge hvorvidt Metas gentagne overtrædelser af GDPR-lovgivningen har en indflydelse på den gængse forbrugers adfærd, og om det forårsager en mere diskret tilgang til anvendelsen af Metas tjenester.

Den første bøde blev uddelt den 15. september 2022, eftersom Data Protection Commission (DPC) i samarbejde med den amerikanske data scientist David Stier opdagede en funktion ved Instagram Business-kontoer, der automatisk tillod publiceringen af personlig data på disse konti, og hermed ledte til publicering af mindreåriges data. (Dataprotection, 15.

september 2022). Hertil blev Meta Irland tildelt en bøde på €405 millioner som et resultat af deres brud på adskillige retningslinjer inden for GDPR-lovgivningen. (Ibid).

Den anden bøde forekom senere samme år, den 28. november 2022, denne gang i forbindelse med Facebook. Efterforskningen blev igangsat efter et datasæt med personlig data fra Facebook blev offentliggjort online. Datasættet indeholdt personlig information fra tidsperioden 25. maj 2018 til september 2019, som var indsamlet gennem Facebooks søgefunktion, Facebook Messenger Contact Importer, såvel som Instagram Contact Importer. Dette viste sig at være et substantielt brud på et af de essentielle aspekter ved GDPR-lovgivningen, nemlig *Data Protection by Design and Default*, og resulterede hermed i en bøde på €265 millioner.

Den tredje indtil videre sidste bøde, og hertil også den mest nylige, faldt på plads den 31. december 2022. Bøden kan dateres helt tilbage til den 25. maj 2018, dagen hvor GDPR-lovgivningen trådte i kraft (Dataprotection, 4. januar 2023). Bøden skyldes endnu engang overtrædelser fra Meta Irlands side vedrørende GDPR-lovgivningen, hvoraf de endnu ikke har været i stand til at underlægge sig denne nye lovgivning. Denne bøde henvender sig desuden endnu engang til eksempler på ulovlig benyttelse af personlig data og samtykke. Specifikt i forbindelse med Meta: Irlands opdatering af servicevilkårene for Facebook og Instagram som følge af GDPR-lovgivningens tiltrædelse i maj 2018. DPCs efterforskning var hermed baseret på en mangel på transparens udvist af Meta Irlands opdaterede retningslinjer, såvel som måden hvorpå de blev introduceret på hos Metas platform. Dette blev i høj grad kritiseret for at "tvinge" brugeren til at acceptere, for yderligere at kunne tilgå Metas tjenester (Ibid). Dette resulterede i sidste ende i en samlet bøde på 390€ millioner, som konsekvens af Meta i Irlands kontinuerlige overtrædelser af GDPR-lovgivningen.

Ud fra disse cases søges at undersøge hvorvidt Metas gentagne overtrædelser af GDPR-lovgivningen har en reel indflydelse på internetsfæren, og herunder mere specifikt om dette kan siges at have en indflydelse på demokratiet i liberale demokratier. For at undersøge dette, vil der yderligere benyttes af nudging-teori og Jürgen Habermas' teorier og tanker om demokrati.

Problemformulering

Dette projekt har på baggrund af ovenstående problemfelt nået frem til denne problemstilling:

- Hvilke demokratiske værdier står på spil som følge af Metas stigende magt, og hvordan kan Habermas' teorier anvendes til at belyse denne indflydelse på demokratiet?

Arbejdsspørgsmål

Ud fra case-beskrivelsen og afgrænsningen af det overordnede emne, præsenteres følgende arbejdsspørgsmål som det, der i opgavens søges at få besvaret.

1. Hvad er demokrati og nudging, og hvorledes har de en relevans for Metas bøder?
2. Hvordan kan den deliberative demokratiopfattelse i konjunktion med nudging-teori benyttes til at belyse Metas overtrædelser af GDPR-lovgivningen?
3. Hvorvidt er det Metas ansvar at facilitere en demokratisk tilgang på deres platform, og hvilke forventninger kan man have til Metas udvikling heraf?
4. Hvordan skal liberale demokratier forholde sig til tech-virksomheders større indflydelse på samfundet?

Redegørelse

Kort begrebsafklaring

Nudging skal i dette projekt forstås som et begreb, der refererer til adfærdsvidenskab, forbrugeradfærd og beslutningstagning. Konceptet henviser til en praksis, hvor man forsøger at påvirke grupper eller individers adfærd i en bestemt retning, uden at anvende belærende eller tvangsmæssige metoder.

GDPR henviser i dette projekt til en EU-lovgivning, der trådte i kraft den 25.maj 2018. GDPR-lovgivningen er en omfattende databeskyttelseslovgivning, der er til hensigt, at beskytte EU-borgeres privatlivsrettigheder og personlige data.

Liberalt demokrati henviser i dette projekt til et styre, der værner om beskyttelse af borgeres frihedsrettigheder, såsom retten til liv, frihed og ejendom.

Deliberativt demokrati refererer til Habermas' opstilling af statens ansvar om at skabe bevidsthed hos demokratiets borgere.

Den liberale demokratiforståelse henviser til Habermas' forståelse af liberalt demokrati i hans tese om deliberativt demokrati.

Den republikanske demokratiforståelse bundet i en traditionel forståelse af demokrati i forbindelse med en forfatning ud fra Habermas' tese.

Demokrati

Demokrati som koncept bliver brugt i vores hverdag på flere måder. Der vides ofte hvad man taler om, men det er svært at fastsætte præcis hvad det indebærer. For at starte undersøgelsen af Metas indflydelse på demokratiet skal det gøres klart, hvad der egentlig menes med demokrati i denne sammenhæng. Dette ønskes at gøres ud fra et vestligt perspektiv i historisk kontekst.

I afsnittet forneden gøres der rede for John Lockes syn på mennesket samt hans opfattelse af individets rettigheder og frihed, i forhold til samfundets magt. Efterfølgende præsenteres der en gennemgang af udviklingen fra den traditionelle opfattelse af et liberalt demokrati til den moderne forståelse. Til dette vil der særlig blive lagt vægt på, hvordan tidens løb har decentraliseret folkets måde at deltage i demokratiet. Afslutningsvis vil GDPR-lovgivningen blive gjort rede for, da det vil give en forståelse for, hvilke redskaber EU har til at beskytte borgernes persondata.

John Locke

For at kunne gengive en vidtfavnende oversigt over liberalismen og demokratiets kerneprincipper, er det passende, at vi kort kaster blikket på den engelske filosof, John Locke. John Locke anses som en af de mest betydningsfulde talspersoner for liberalismen. Locke er særligt kendt for sin politiske og social filosofi, der siden slutningen af det 16. århundrede har inspireret mange store tænkere, heriblandt grundlæggeren af Amerikas Forenede Stater, Thomas Jefferson. Locke blev født den 29. august 1632 i Wrington og læste medicin ved Christ Church, Oxford (University of Oxford).

Locke kodificerede liberalismens grundprincipper i sit prominente værk "Two Treatises of Government". I denne bog introducerede han en form for social kontraktteori, hvor han bl.a. argumenterer for, at magten i samfundet skal udøves af folket. Herudover pointerer han, at en regering kun kan anses som legitim, hvis den har samtykke fra folket. Her refererer han altså til, at et liberalt demokrati skal have en begrænset og reguleret regeringsmagt, som ikke kan agere magtfuldkomment. Til gengæld skal en regering være i stand til at sammensætte en underforstået aftale mellem samfundsmedlemmerne, hvor disse underkaster sig et fælles regel- og normsæt. Ydermere skal en statsmagt også kunne værne om den enkelte menneskes frihed (Favrholdt, D., 2000, s. 8). Locke betoner i sin filosofi vigtigheden for bevarelsen af såkaldte naturlige rettigheder, altså retten til liv, frihed og ejendom. Han anser disse rettigheder som fundamentale for et værdigt liv, der ikke bør kunne krænkes af nogle magthavere. Hertil understreger han, at i tilfælde af magtmisbrug fra magthavere, har borgerne ret til at beskytte sig selv i form af oprør. Dog i den forstand, hvor de ikke forvolder skade på andre eller skaber fare for den offentlige fred.

“I answer: Self defense is a part of the law of nature nor can it be denied the community, even against the king himself.” “...But it must be with this caution, that they only defend themselves, but do not attack their prince: they may repair the damages received, but not for any provocation exceed the bounds of due reverence and respect” (John Locke, 1689, s. 233)

Ordet “liberal” i “liberalt demokrati” skal ikke opfattes som at regeringsmagten følger den politiske ideologi liberalisme. Det er alene for at hentyde til, at liberale demokratier har en indgroet forståelse for beskyttelse af borgernes frihedsrettigheder, såsom retten til liv, frihed, ejendom osv. Med det in mente er det vigtigt at forstå, at liberale demokratier kan have talrige forfatningsmæssige indretninger, men gældende for disse demokratier er, at landet styres af folket. Folket har til opgave at vælge deres repræsentanter og ledere, gennem frie og fair valg. Efterfølgende er det op til repræsentanterne og lederne, at reagere ud fra flertallets ønsker og gavn. I en demokratisk stat er magten ofte fordelt på en række forskellige institutioner, såsom den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt. Det skyldes, at man herved undgår enhver form for magtmisbrug. Mv. er det også gældende i disse stater, at der er en vis respekt for lovgivning og retsstatsprincipper, hvilket indebærer at alle borgere er underlagt loven, herunder regeringen og dens ledere. Demokratiske stater har sågar mulighed for at inddrage en fri og uafhængig presse, som kan undersøge og rapportere om siddende regerings handlinger og aktiviteter. *“Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolen.”* (Retsinformation, 1953). Hvilket gør det muligt for befolkningen at afdække den siddende regerings motiver for den førte politik.

Men selvom John Locke længe har været anerkendt for at være en af de største inspirationskilder inden for liberal politik. Er det gældende, at synet på, hvad Locke betegnede som et ideelt liberalt demokrati, har gennemgået en vis forandring gennem tidens løb. Det drejer sig om en række af de mest grundlæggende politiske og moralske begreber, såsom retsstat, frihed, demokrati, menneskerettigheder osv. Forandringerne skyldes, at begreberne, samt værdierne, er blevet tolket og omtolket under påvirkning af forandret økonomiske og kulturelle samfundsforhold. Bl.a. har politiske kampe, teknologiudvikling og ikke mindst de to verdenskrige været medvirkende til en ændret opfattelse af et liberalt demokrati og politik. Locke betragtede som tidligere nævnt et liberalt demokrati, som et middel til at begrænse magten hos en regering, samt en beskyttelse af individets rettigheder og frihed. Modsat Locke, præsenterede den tyske filosof Jürgen Habermas i slutningen af det

20. århundrede en politisk filosofi. I filosofien understreger Habermas vittigheden for at værne om individets rettigheder og friheder. Men ifølge Habermas' demokratiopfattelse, skal demokratiet hovedsageligt anses som et middel til at opretholde en kommunikativ rationalitet og kollektiv selvbestemmelse. Ud fra Habermas, skal demokratiet have en inkluderende og deliberativ karakter, således at borgere har lige mulighed for at medvirke i offentlige debatter og beslutningsprocesser. *“Deliberativt demokrati er kort fortalt en demokratiopfattelse, som anser offentlige diskussion blandt lige og frie borgere som kilden til demokratisk legitimitet.”* (Rostbøll, 2011, s.56).

Men før vi går mere i dybden med Habermas, er det væsentligt at kigge på, hvilke retninger forskningen i demokratiet har taget. Herfor således, at vi giver en forståelse for, hvordan demokratiopfattelsen er i vores samtid.

Den moderne forskning af demokratiet kan man forsimplet dele op i 2 lejre. Det liberale demokratisyn og det republikanske demokratisyn. Det liberale demokratisyn er kendetegnet ved, at der lægges vægt på afstemningsordninger og individets ret til hemmelig stemmeafgivning. Denne tradition argumenterer for at politik eksisterer, for at diverse parter med konkurrerende interesser gennem stemmeafgivning kan finde frem til et fælles kompromis. Her er det stemmeretten der er essentiel for beskrivelsen af, hvorfor individers valg og kollektive beslutninger er forbundet med den førte politik i det pågældende demokrati-stat. Dette demokratisyn har givet vores demokratiform navnet *folkestyre* og kan i store træk ses som en forlængelse af John Lockes tanker omkring demokratiet.

I den anden lejr finder vi det republikanske demokratisyn. Her negligerer man ikke vigtigheden af stemmeafgivningen, men denne tradition lægger lige så meget vægt på deltagelsen i både uformelle og formelle politiske diskussioner og fora. Igennem disse diskussioner og fora, får folket mulighed for at danne egne meninger, i forhold til kollektive anliggender. De politiske diskussioner skal ligge til grund for hvordan folket danner en national identitet og skaber love. Dette demokratisyn kan spores tilbage til den græske polis. Hermed argumenterer den republikanske tradition for, at demokrati ikke blot er et middel til at tage kollektive beslutninger, men også et værktøj til at oplyse, udvikle og danne gode samfundsborgere. (Eriksen & Weigaard, 2003, s. 170-171).

Jürgen Habermas - deliberativ demokrati

Jürgen Habermas er en filosof og samfundsteoretiker, der med sin politiske tænkemåde, er blevet kendetegnet for at sammenslutte kritisk teoretisk fornuft, baseret på filosofiske og samfundsvidenskabelige studier, med et udadrettet engagement for deltagelse i den offentlige debat. Gennem årtier har Habermas engageret sig aktivt, for at tilføre et vist indblik i sit akademiske arbejde som filosof og sociolog. Heraf med hensigten, at kaste lys over de mest essentielle politiske og samfundsmæssige spørgsmål, der berører samtidens problematikker. Habermas skelner ofte mellem sin rolle som akademisk filosof og samfundsteoretiker på den ene side, og sin rolle som politisk intellektuel på den anden. Hvilket også kan ses, idet hans tekster normalt udgives separat, afhængigt af deres emner og art. Habermas' stærke fokus på at levere normativt indhold og perspektiver har med tiden medført, at hans synspunkter er blevet karakteriseret som kosmopolitisk. Dette skyldes, at tendensen i hans forskning og tænkning, er stærkt fokuseret på emner og problemer af universal og global karakter. Hvilket gør Habermas og ligeledes projektets problemstilling, dybt engageret i det europæiske projekt, styrkelse af en international retsorden, samt udvikling af transnationale institutioner. (Andersen, 2005, s. 7)

Apropos en styrkelse af international retsorden, har Habermas i samspil med diskursteorien udviklet en demokratiopfattelse, kaldet deliberativ demokrati. Deliberativ demokrati er kort fortalt en demokratiopfattelse, der anser offentlige diskussion blandt lige og frie borgere, som nøglen til demokratisk legitimitet. I denne demokratiteori argumenterer han for en dualistisk deliberativ model, hvor diskussionen i civilsamfundets uformelle offentlighed er i samspil med den formelle offentlighed, som f.eks. et parlament udgør. Ud fra teorien kan det udledes, at offentlige deliberation igangsætter kommunikativ magt (baseret på argumenter), der i stand til at konkurrere med social magt (baseret på økonomiske ressourcer og status) og med administrativ magt. *“Det ideelle magtkredsløb og dermed legitim demokratisk politik begynder med meningsdannelsen i den uformelle offentlighed, som har indflydelse på viljesdannelsen i den formelle offentlighed, som så igennem retsmediet bestemmer, på hvilken måde den administrative magt skal anvendes”* (Rostbøll, 2011, s. 57).

Teorien om deliberativ demokrati, kan ses som en balancegang imellem de to førnævnte demokratisyn. Det indeholder i høj grad samme opfattelse af frihed, lighed og retfærdighed som den liberalistiske demokratitradition. Tilgængæld udfordrer det, den liberalistiske værdiskepticisme, ved at argumentere for at vores demokrati hviler på en grundlæggende enighed, der kommer til udtryk institutionelt, og som muliggør rationel konfliktløsning, og i

nogle tilfælde rent faktisk kan føre til ny enighed. (Erik & Weigaard, 2003, s.187)

Derudover lægges der samtidig og som nævnt tidligere, stor vægt på den politiske meningsdannelse, som resultat af samfundsmæssig socialisering og dannelse, som i den republikanske tradition. Det deliberative demokratisyn, adskiller sig dog ved at udfordre republikanismens svage rettighedsbegreb for individet. Ifølge Habermas er borgerne nemlig først i stand til at snakke frit fra leveren og danne selvstændige holdninger, *“når kommunikationen mellem dem ikke er forstyrret af tvang eller strategisk handling”* (Eriksen & Weigaard, 2003, s. 188)

GDPR

General Data Protection Regulation (GDPR), er en EU-lov der blev vedtaget den 27. april 2016 og indført den 25. maj 2018, som i løbet af sine 11 kapitler definerer de adskillige retningslinjer virksomheder bør operere under, for blandt andet at undgå misbrug af personlig data. GDPR-lovgivningen blev indført som et svar til den stigende brug af personlig data på onlinetjenester, og har derfor til opgave at gøre dette langt nemmere at regulere. GDPR-lovgivningen tillader hermed knyttede EU-nationer at uddele bøder på baggrund af lovgivningens 11 kapitler og hertil adskillige underliggende artikler, som hver især definerer lovgivningens retningslinjer.

I redegørelsen af GDPR-lovgivningens, tages der primært hånd om kapitel 2 “Principles” som fremlægger hvilke former for principper, som lovgivningen er skrevet ud fra. I GDPR-lovgivningens kerneprincipper lægges der især vægt på faktorer såsom regulering af personlig data, transparens, hvilke betingelser samtykke bør gives under, og ikke mindst specielle regler for regulering af mindreåriges personlige data og samtykke (Intersoft Consulting, Chapter 2). Hver eneste artikel af GDPR-lovgivningen benyttes heraf som referencepunkt når der skal uddeles bøder, og alvorligheden vurderes dermed ud fra hvor mange artikler der overtrædes, såvel som hvor gevaldigt de overtrædes.

I denne opgave er det derfor naturligvis ikke alle dimensioner af GDPR-lovgivningen, der tages højde om, og det er snarere de relevante afsnit af lovgivningen, som også omtales i de førnævnte cases. Der vil derfor i opgaven klart fremhæves, hvilke artikler af GDPR-lovgivningen der er tale om når loven inddrages.

Metas anvendelse af personlig data

Hvis man skal se hvordan Meta bruger data, kan man se hvad Meta selv siger. Meta har udgivet information omkring “Politik om beskyttelse af personlig oplysning” og “Politik om cookies”, der ud fra deres egne ord beskriver deres politik angående brug af data. Det er ikke en dybdegående redegørelse af deres fremgangsmåde på et mikroniveau, men i stedet en guide til forbrugere om hvad de kan forvente af Meta af databeskyttelse (Meta, 2023).

Meta bruger primært data fra deres platforme over Instagram og Facebook. En af deres primære måder at samle data på er ens ”aktivitet”. Aktivitet er når man sender beskeder, tager billeder, optager videoer eller køber og sælger ting. Dog er ens religiøse overbevisning, seksuelle orientering osv. beskyttet fra at blive solgt videre (Ibid).

Oplysningerne de samler er f.eks. venner, følgere og andre forbindelser. Selv hvis man ikke bruger Meta-produkter direkte, kan ens oplysninger stadig blive indsamlet. App, browser og enhedsoplysninger indsamler oplysninger om de enheder man bruger, når man bruger deres apps. Det kan f.eks. være hvilken software man bruger eller ens mobil eller computers egenskaber (Ibid).

Cookies er samtidig en vigtig del af deres dataindsamling. Meta siger selv om cookies, i deres afsnit “Politik om cookies”: *”Cookies er små tekststykker, der bruges til lagring af oplysninger i webbrowserne”* (Ibid). Cookies skal derfor ses som redskaber der bruges til at identificere personens præferencer, men samtidig et reelt stykke tekst, som nemt kan deles. Man kan se cookies som et tekststykke, der samler alle oplysningerne nævnt ovenfor.

Omkring Metas framing af denne dataindsamling, samt retfærdiggørelse hertil, siger Meta at de bruger cookies til at verificere ens konto. Samtidig er de stolte af at sige, at det giver brugeren en bedre oplevelse på deres produkter. (Ibid). Dvs. at cookies er med til at vise brugeren f.eks. reklamer de evt. ville være interesseret i. Samtidig med grupper og sider der, ud fra analysen af ens cookies, ville have højest sandsynlighed for at man klikker på. Det giver Meta mulighed for at appellere til en over flere forskellige platforme, med data som nødvendigvis ikke kommer fra Meta-produkterne. Valgte Meta samarbejdspartnere kan derfor også bruge ens cookies på deres hjemmesider og omvendt. Derudover skal det påpeges, at hvis man ikke lader Meta indsamle oplysninger såsom e-mail eller telefonnummer, så kan man ikke oprette konti over Metas produkter (Ibid).

Alt dataen der bliver samlet, bliver derefter sat ind i en algoritme, der kan bestemme hvordan dataene bliver brugt på Metas sider og produkter. (Lada, Wang & Yan, 2021). For at samle det vigtigste punkt i hvordan dataen bliver brugt, så har Akos Lada, Meta Data Science Manager, skrevet følgende om processen:

“Put simply, the system determines which posts show up in your News Feed, and in what order, by predicting what you’re most likely to be interested in or engage with” (Ibid.).

Det vil sige, at algoritmen tager en stor mængde af data, analyserer dataen og vælger herefter hvad der kommer op på ens feed. Det er i denne algoritme proces, hvor data og cookies kommer ind i spil. Algoritmen er et værktøj til at håndtere dataen og udlevere den service som Meta byder på ved brug af deres produkter.

Teori

Deliberativt demokrati

For at forstå hvilken indflydelse dataindsamling har på demokratiet, vil der gøres brug af teori, der forklarer og tydeliggør, hvad et sundt demokrati er, samt hvilke mekanismer der afgør om et samfund er demokratisk. Til start introduceres dertil, hvilke retninger forskning af demokratiet har taget, for at forstå hvordan man opfatter demokratiet i vores samtid.

Den moderne forskning af demokratiet, kan man forsimplet dele op i 2 lejre. Det liberale og pluralistiske demokrati syn, kan kendetegnes ved at der lægges vægt på afstemningsordninger, og individets ret til hemmelig stemmeafgivning. Denne teoritradition mener at politik eksisterer for at parter med konkurrerende private interesser, via stemmeafgivning kan finde frem til et fælles kompromis. Her er det stemmeretten der er helt essentiel for at beskrive hvordan individers valg og kollektive beslutninger er forbundet. Dette demokratisyn har givet vores demokratiform navnet *folkestyre* og kan i store træk ses som en forlængelse af John Lockes tanker omkring demokratiet.

I den anden lejr, finder vi det republikanske demokratisyn. Her negligerer man ikke vigtigheden af stemmeafgivningen, men denne tradition lægger lige så meget vægt på deltagelsen i både uformelle og formelle politiske diskussioner og foraer. Igennem disse diskussioner og foraer, får folket mulighed for at danne egne meninger, i forhold til kollektive anliggender. De politiske diskussioner skal ligge til grund for hvordan folket danner en national identitet og skaber love. Dette demokratisyn kan spores tilbage til den græske polis. Hermed argumenterer den republikanske tradition for at demokrati ikke blot er et middel til at tage kollektive beslutninger, men også et værktøj til at oplyse, udvikle og danne gode samfundsborgere (Eriksen & Weigaard, 2003, s. 170-171).

Det er nu Jurgen Habermas kommer ind i billedet, med sin teori om det deliberative demokrati, som skal fungere som en videreførelse til de to demokratiformer beskrevet tidligere.

Som navnet måske antyder, så er det helt essentielle i den deliberative demokratimodel, måden deliberation påvirker og afgør rationaliteten og legitimiteten, af en pågældende politisk beslutning. Her anses selve (ligesom i den republikanske model) stemmeafgivningen for ikke

værende tilstrækkelig, hvis man ikke har haft en form for gensidig kommunikation mellem de uenige parter. Man er blevet enige om, hvad man er uenig om, ridset valg-alternativerne op, og hvilke procedure der skal tages i brug. (Eriksen Weigaard, 2003, s. 170).

Teorien om deliberativ demokrati, kan ses som en balancegang imellem de to førnævnte demokratisyn. Det indeholder i høj grad samme opfattelse af frihed, lighed og retfærdighed som den liberalistiske demokratitradition. Tilgængæld udfordrer det den liberalistiske værdiskeptisme, ved at argumentere for, at vores demokrati hviler på nogle grundlæggende overensstemmelser der kommer til udtryk institutionelt, og som muliggør rationel konfliktløsning. Hvor vi i nogle tilfælde rent faktisk kan føre til nye overenskomster (Erik & Weigaard, 2003, s. 187).

Derimod lægges der samtidig, som nævnt tidligere, stor vægt på den politiske meningsdannelse, som resultat af samfundsmæssig socialisering og dannelse, ligesom i den republikanske tradition. Det deliberative demokratisyn adskiller sig dog ved at udfordre republikanismens svage rettighedsbegreb for individet. Ifølge Habermas er borgerne nemlig først istand til at snakke frit fra leveren og danne selvstændige holdninger, *når kommunikationen mellem dem ikke er forstyrret af tvang eller strategisk handling* (Eriksen & Weigaard, 2003, s.188).

John Lockes demokratiopfattelse anses i dette afsnit som grundstenen for det liberale demokrati, hvorimod Habermas' deliberative demokratiteori anses som at være det, man som samfund bør stræbe efter. Habermas' deliberative demokratiteori skal ikke forstås som en lovgivende teori, eller en form for regelsæt, men nærmere en række retningslinjer for hvordan man sikrer demokratisk legitimitet.

Den Borgerlige Offentlighed/Diskursteori

Habermas' demokratiforståelse er i høj grad baseret på hans samlede tanker om Diskursteorien. Diskursteorien og den demokratimodel, den repræsenterer, udtrykkes primært gennem 3 hovedpunkter.

Det første princip lyder på et *afsubstantialiseret folkesuverænitetsbegreb*, hvilket bundet ud i at folkeviljen skal udtrykkes gennem et kollektivt subjekt. Samtidig udtrykkes suverænitetsbegrebet hermed gennem de, som Habermas kalder de *subjektløse kommunikationsformer*, der i høj grad kan knyttes til de institutionaliserede diskurser i

folkevalgte forsamlinger (Eriksen & Weigaard, 2003, s. 188). Suverænitetetsbegrebet påpeger desuden de betingelser og demokratiske procedurer, som danner grundlag for at der kan være tale om en legitim og rational offentlig menings- og viljedannelse, og står derfor i centrum for Habermas' diskursteori (Ibid, s. 188-189). Helt essentielt for suverænitetetsbegrebet ligger tanken om folket som at være anonymt, subjektløst og en sammenfatning af flertallet (Ibid, s. 189).

Det andet princip er baseret på et *proceduralt legitimitetsbegreb*, hvilket er et princip som står i stærk kontrast til det republikansk-funderet syn på forfatningen. I det deliberative demokrati opfattes forfatningen ikke som værende i anden række til den politiske meningsdannelse. Det er nemlig ifølge Habermas, kun ved hjælp af forfatningen, der kan dannes legitime interesser og mål. (Eriksen & Weigaard, 2003, s.188) Forfatningen skal dermed sikre institutionaliseringen af retten til at indgå i den frie offentlige debat, men også dannelsen af specifikke procedurer for argumentation, forhandling, og demokratiske valg. Disse procedurer og tiltag, skal sørge for at deliberationen mellem de pågældende parter er kvalificeret og rationel. *"Ifølge Habermas opstår legitim politisk magt i samspillet mellem legalt institutionaliserede diskursive arrangementer og kulturelt mobiliserede offentligheder, hvor borgerne både har frihed til at deltage og lade være"* (Eriksen & Weigaard, 2003, s.190).

Det tredje og sidste begreb er funderet i et *decentreret samfundsperspektiv*, og argumenterer for at vi må gå et nyt statssyn i møde. Vi skal ikke længere se samfundet som værende statscentreret, men tværtimod decentreret i flere magt- og magtcentre, hvor man kan udøve sin demokratiske stemmeret, på flere måder (Eriksen & Weigaard, 2003, s. 191). I takt med at magtudøvelsen bliver decentreret, bliver mulighederne for deltagelse og kontrol også flere. Med denne påstand belyser Habermas ikke kun de nye politiske indflydelseskanaler som f.eks. lobbyisme og organisationsdeltagelse, men samtidig også etableringen af nye procedurer, informationskanaler, og forhandlinger uden for det traditionelle statsapparat (Ibid). Dette vil medføre at beslutninger tages ud fra et bredere hørings grundlag, bedre informationsadgang og en forhøjet argumentation udveksling (Ibid).

Teoriens anvendelse i projektet

Anvendelsen af Habermas' teori om det deliberative demokrati samt diskursteorien, bunder ud i, at det kan vise sig at være et vigtigt værktøj, til at analysere den indflydelse Meta har på vores samtids demokratiudvikling. Formålet her er at sætte GDPR lovgivningen op imod teorien om det deliberative demokrati, for at analysere hvordan Metas ageren kan stride imod demokratiske værdier. Derudover vil diskursteorien bruges til at diskutere, hvilken position Meta indtager i demokratiet, samt hvordan de kunne positionere sig anderledes. Rettere sagt præsenterer Habermas' teori en basis for analysen og diskussionen, og lægger fundamentet for hvilket perspektiv der argumenteres ud fra. Teorien vil dog også sættes på prøve, da den i høj grad er baseret på Habermas, såvel som hans forgængeres tanker om den "optimale" form for demokrati, og der vil derfor også argumenteres og diskuteres fra Metas perspektiv.

Nudging

Nudging er et begreb der stammer fra adfærdsvidenskaberne. Begrebet blev originalt introduceret i 2008 af Richard Thaler og Cass Sunstein, og defineres som: "*Any aspect of the choice architecture that alters people's behaviour in a predictable way without forbidding any options or significantly changing their economic incentives.*" (Schmidt, A. & Engelen, B. 2020, s. 2). Dette vil sige, at nudging går ud på i stedet for at ændre folks valgmuligheder, derimod ændrer måden hvorpå man præsenterer disse valgmuligheder.

Nudging som koncept har derfor også stødt på megen kontrovers, og kan enten ses som at være en måde hvorpå man hjælper folk i den rigtige retning, eller en glorificeret form for tvang. I argumenter for nudging nævnes blandt andet at der ud fra et policy-perspektiv ses ret mange fordele i brugen af nudging, hvilket blandt andet indebærer helbredsmæssige, miljømæssige og ikke mindst økonomiske fordele (Ibid, s. 3). Et yderligere argument for nudging, bygger på at brugen af nudging i mange tilfælde stadig respekterer individets mulighed for selv at træffe en beslutning. Selvom målet med nudging er at lede folk i den ønskede retning, besidder individet i sidste ende som regel evnen til selv at træffe en beslutning, og nudging ses i dette perspektiv mere som et vejledende koncept (Ibid).

I argumenter imod nudging tages der derimod stilling til, hvordan nudging som koncept kan ses som et brud på centrale moralske værdier, og hertil individets muligheder for at kunne handle selvstændigt (Ibid, s. 4). I andre ord ses nudging ifølge kritikere som at være et brud på den menneskelige frihed, og denne tankegang afstammer blandt andet fra en frygt for, at nudging kan blive et for magtfuldt redskab for regeringen til at udøve magt over den gængse borger (Ibid).

Teoriens anvendelse i projektet

Formålet bag anvendelsen af nudging-teorien i dette projekt er at anvende den i kombination med Habermas' teorier, og hermed at anvende en nyere teori til at komplimentere Habermas' ældre teorier. Hensigten er derfor at benytte nudging-teori som en supplerende teori til ovenstående, i et forsøg på at kunne analysere de valgte cases yderligere. Teorien vil primært blive anvendt til at analysere den mest nylige bøde Meta har modtaget, fra den 4. januar 2023, hvor Meta modtog en sammenfattet bøde for overtrædelser af grundlæggende principper i GDPR-lovgivningen. Inddragelsen af teorien bunder derfor yderligere ud i et ønske om at identificere, hvorvidt der i Metas case er tale om nudging eller ej, og hvorvidt disse nudging-principper præsenterer et brud på Habermas' centrale idéer bag det deliberative demokrati.

Videnskabsteori

Hvorfor videnskabsteori?

Anvendelsen af videnskabsteoretiske retninger er en praksis, der sikrer en videnskabelig og legitim tilgang til analysen og belysningen af udvalgte problemstillinger. Den udvalgte videnskabsteori kan derfor bidrage til forskningens fundamentale opbygning, og hermed virke som et vejledende værktøj for den samlede fremgangsmåde. Eksempelvis kan en videnskabsteoretisk retning tage udgangspunkt i at undersøge subjekternes livsverden, hvorimod en anden videnskabsteoretisk retning har til opgave at finde og uddybe sammenhænge i sociale problemstillinger. På den måde sikrer disse retninger en forforståelse for, hvad det egentlig er man ønsker at undersøge, samt hvilke sammenhænge og perspektiver man ønsker at inddrage og tage udgangspunkt i. Videnskabsteori skal dermed ikke forstås som teori på samme måde som eksempelvis Habermas' teori om deliberativt demokrati, men snarere en underliggende forståelse der lægger fundamentet for en som Habermas' tilgang til at drive forskning.

Kritisk realisme

Følgende afsnit fremhæver det videnskabsteoretiske perspektiv, kritisk realisme, som er valgt til at belyse de skildringer, som fremhæves i undersøgelsen. Kritisk realisme er en videnskabsteoretisk retning, der fremkom i 1970'erne, eftersom efterkrigstidens institutioner og forestillinger blev gjort til genstand for omfattende kritik og modstand. Her blev den britiske filosof Roy Bhaskar anset som faderen til retningen, som han op gennem 1980'erne udviklede på. Først fremefter og hovedsageligt i 1990'erne, har en række andre aktører medvirket til at videreudvikle teorien.

I arbejdet med at besvare problemformuleringen, ønskes der at inddrage kritisk realisme som videnskabsteoretisk perspektiv. Hertil fordi kritisk realisme er en videnskabsteori, der forsøger at sammensætte det bedste fra positivismen og interpretivismen. Kritiske realister argumenterer for en ontologisk tilgang, der anser verden som objektiv eksisterende, men dog funderet i en forståelse som er defineret ud fra vores historiske og kulturelle kontekst. Dvs. At den kritisk-realistiske ramme understreger vigtigheden af både at undersøge den objektive verden samt de subjektive erfaringer. (Juul & Pedersen, 2012, s. 278).

Kritisk realisme er, som navnet antyder, en realistisk videnskabsteori. Begrebet realisme dækker over opfattelsen af, at der eksisterer en virkelighed uafhængigt af vores forestillinger. Som en direkte konsekvens heraf, skelnes der derfor mellem to dimensioner i teorien. Hertil altså den transitive dimension, som indeholder vores viden om verden - og den intransitive dimension, der omhandler verdenen som den faktisk fremstår, uafhængigt af den viden og de begreber vi har om den. (Juul & Pedersen, 2012, s. 280). Med det in mente er den transitive dimension bestående af de data, beskrivelser, modeller, teorier osv. som er til stede på et givet tidspunkt. Dvs. med andre ord, at den transitive dimension ligeledes fremsætter videnskabsteoriens epistemologiske dimension, der beskæftiger sig med at afdække og forstå hvordan mennesker opnår, berettiger og evaluerer deres viden og overbevisninger.

Den intransitive dimension består på et ontologisk plan af de objekter, som videnskaberne har i sigte at generere viden om. Her gælder det alt lige fra atomer til internationale forbindelser osv. Dog skal det nævnes, at kritiske realister ønsker at påpege, at disse objekter eksisterer uafhængigt af menneskers viden om dem. Dette fastholder samtidig, at objekterne ikke ændrer sig, selvom videnskabens forståelse af dem ændrer sig. *“Som Sayer påpeger, blev skifter fra en opfattelse af, at jordkloden er flad, til opfattelsen af, at den er rund, ikke ledsaget af en forandring af selve jordklodens form”* (Juul & Pedersen, 2012, s. 281).

Der findes primært 2 forståelser af ontologi, som hurtigt vil blive kridtet op, da kritisk realisme som videnskabsteoretisk retning sætter ontologien i centrum, i kraft af at den kritiske realisme forsøger at give en forklaring på hvad den pågældende virkelighed består af.

Vi har først den realistiske ontologi, som argumenterer for at virkeligheden eksisterer fuldstændig uafhængigt af den menneskelige erkendelse af den. I den anden lejr har vi det man typisk vil kalde idealismen, som insisterer på at virkeligheden er påvirket af menneskelig erkendelse, og er tæt forbundet med konstruktivismen. (Midtgaard & Nedergaard, 2022, s. 277)

Vi er stærkt inspireret af kritisk realismes fader, Roy Bhaskars, tænkning, om ontologi som placerer sig i den realistiske lejr med forbehold. Bhaskar argumenterer nemlig for en dybere realistisk ontologi, bestående af flere niveauer (intransitive og transitive dimension). Han mener at mennesker kun observere toppen af isbjerget i vores møde med virkeligheden, ergo sanser vi kun en lille del af virkeligheden. (Midtgaard & Nedergaard, 2022, s. 278)

Ontologien i projektet vil komme til udtryk ved at undersøge hvilken virkelighed, der ligger til grunde for, at Meta er kommet i fedtefadet, og er blevet økonomisk straffet for deres handlinger. Vi mener ikke at det er muligt, at belyse hele virkeligheden, i forhold til Metas

indflydelse på demokratiet, derfor vil vi fokusere på den virkelighed vi muligvis er istand til at undersøge, igennem GDPR-bøder, kritiske forskningsartikler og Metas egne publikationer. Derudover vil vi undersøge hvordan DPC og Metas virkelighedsforståelse differentierer sig fra hinanden, og har resulteret i en juridisk konflikt.

Kritisk realismes ontologi er som tidligere nævnt direkte forbundet til idéen om den transitive dimension og den intransitive dimension. “ *Den intransitive betegner videnskabens objekter. Det er den objektive virkelighed, som forskningsprocessen skal bringe os så tæt på som muligt. Det transitive betegner vidensobjekter, der udgør vores viden om verdenen og er afhængige af den tidslige og rumlige kontekst*” (Midtgaard & Nedergaard, 2022, s. 278)

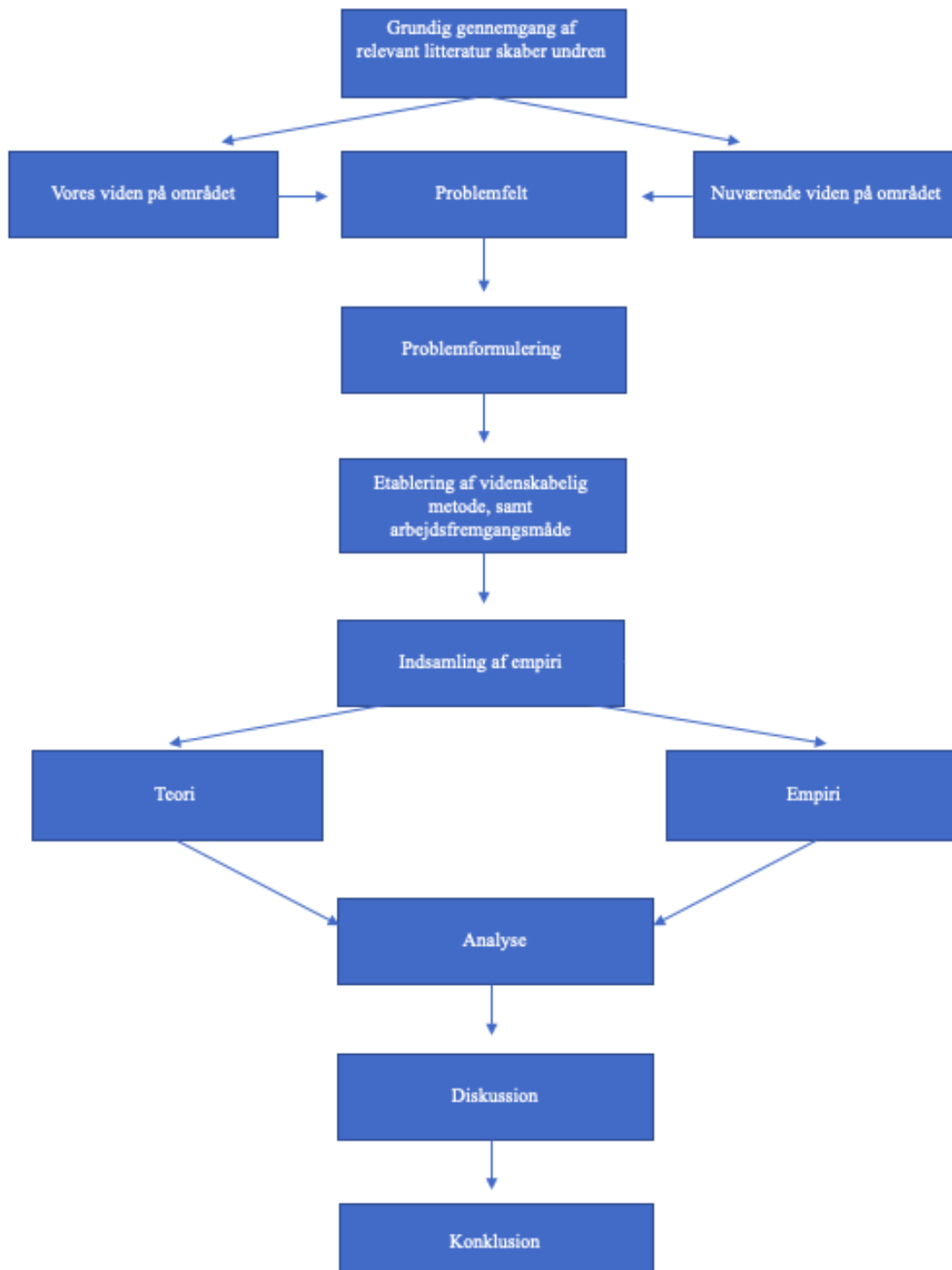
Den intransitive dimension i dette projekt kan anses som at være Metas indflydelse på demokratiet. Det er den virkelighed, som gennem projektets forskning forsøges at blive belyst så fyldestgørende som muligt.

Den transitive dimension i projektet består af brugen af Habermas' teorier om demokrati, dokumentanalyse af GDPR lovgivning, samt Metas egne publikationer omkring brug af data. Den intransitive og den transitive dimension er uafhængige af hinanden. Ergo er det intransitive domæne, som i dette tilfælde er Metas indflydelse på demokratiet, upåvirket af den transitive dimension som består af teorivalg og dokumentanalyse. Der stræbes dog efter, at det transitive niveau kan bidrage til at forklare virkeligheden i det intransitive domæne. (Midtgaard & Nedergaard, 2022, s. 276-277)

Metode

I dette kapitel vil projektets metodetilgang blive gennemgået, således at læseren får et dybere indsigt i, hvilke metoder der benyttes til dette projekt. Det vil sige, at der vil blive beskrevet hvilken empiri, analysestrategi og videnskabsteoretiske retning projektet anvender, og hvilken betydning det har for projektet. Dernæst vil der være en gennemgang af begrundelsen for kombinationen af de valgte teorier. Afslutningsvis vil der være en præsentation af projektets design samt kritik for de valgte metoder og kilder.

Undersøgellesdesign

Kilde: Bilag 1

Litteratursøgning

Arbejdsprocessen startede med at indsamle empiri tre steder. Først ved en grundig gennemgang af de materialer vi i forvejen sad inde med, når det omhandlede liberal-demokratiske kerneværdier. Efterfølgende anvendes der en systematisk søgning på både Google Scholar og Det Kongelige Bibliotek. Hertil for at finde frem til relevante kilder, der berører emner som ønskes at inddrage i stræben efter at besvare problemformuleringen. De to databaser har været behjælpelige med at finde frem til nyopdaget litteratur, der har bidraget med at opkvalificere undersøgelsen, således at den er i stand til at afdække relevante aspekter. Her er der tale om de aspekter, som liberale demokratier skal være opmærksomme på, i takt med Metas stigende indflydelse på samfundet som helhed.

Anvendelsen af de boolske operatorer har sågar været essentiel for projektets søgestrategi, da de medvirker til at præcisere og afgrænse resultaterne af litteratursøgningen. Boolske operatorer kombineret med søgetermer, har gjort det muligt at foretage avanceret søgninger, der giver relevante søgeresultater. De boolske operatorer består af nøgleordene **AND**, **OR** og **NOT**. AND-operatøren sikrer at man kan tilføje relevante søgetermer i sin søgning, således at de er til stede i søgeresultaterne. Hvilket reducerer antallet af resultater, og samtidig gør søgningen mere nøjagtig (Københavns Universitetsbibliotek). Eksempelvis hvis du søger efter "Meta AND Nudging" vil søgningsresultatet omfatte søgninger, der både inkluderer "Meta" og "Nudging". OR-operatoren er blevet benyttet til at udvide søgningen, eftersom man kan inkludere mindst et af ens specificerede søgetermer. I en søgeforespørgsel, hvor man anvender OR, sikrer man tilstedeværelsen af mindst en af de specificerede søgetermer, men stadig med mulighed for at indeholde begge. NOT-operatoren er blevet benyttet til at filtrere uønskede søgeresultater, og dermed præcisere søgningen yderligere. Eksempelvis hvis man søger efter "Meta NOT Nudging" vil søgeresultaterne kun inkludere søgninger, der indeholder "Meta" men ikke "Nudging". At kombinere de boolske operatorer har medført, at der er blevet etableret en kompleks søgeforespørgsel, der tilpasser søgninger efter projektets behov. Dog skal man være påpasselig, da man nemt kan sørge for at miste relevante referencer. (Ibid).

I og med at undersøgelsen har afsat i en interesse for den stigende indflydelse Tech-virksomheder påtager sig i liberale demokratier, er der med udgangspunkt i dette fundet frem til flere relevante videnskabelige artikler, der berører emner såsom demokratiske stater, liberalismen, nudging, deliberativt demokrati og generelt bare overvågning- og demokrati-relaterede dokumenter. Dog har casen fra DPC med udgangspunkt i GDPR-lovgivningen været behjælpelig, da det motiverede en undren angående de liberale demokratiers planer for regulering af tech-virksomheders indflydelse.

Litteraturreview

For at finde svar på problemfeltets undren i opgaven, tager undersøgelsen udgangspunkt i Habermas' teorier om demokrati. For at danne et klart overblik over den mangfoldige teori er bøgerne: "Demokrati og Retsstat" samt "Kommunikativt Demokrati" blevet brugt. Bøgerne er danske oversættelser af Habermas. Her er Kommunikativt Demokrati en dansk oversættelse af en norsk tekst, hvor Erik Oddvar Eriksen og Jarle Weigård videreformulerer Habermas' teori. Demokrati og Retsstat er en direkte dansk oversættelse af Habermas' egne værker. Det er et udvalg af værker fra tiden 1991-1999, hvor Habermas analyserer demokratiets problemstillinger (Andersen, 2005, s. 21).

Bøgerne er med til at give læseren en overordnet forståelse af emnerne, der bliver berørt, såsom den deliberative demokratimodel. Samt give et overblik af de mange begreber som Habermas har fremlagt i løbet af hans levetid. Bøgerne ligner hinanden i måden hvorpå de præsenterer Habermas' teori og beskriver de samme teorier og begreber såsom "legitimitetsprincip" og "deliberativt demokrati". Det er her, hvor bøgerne er gode at bruge i konjunktur med hinanden, da man ikke kan undgå at oversætterens forståelse af teorien sætter præg på fremførelsen af den.

Bøgernes layout består begge i at fremlægge eller oversætte et bestemt emne Habermas har fremlagt og bruger bagefter underafsnit til at vise bestemte begreber og forståelser dybere. Det hjælper læseren til at kunne navigere nemt rundt i de forskellige emner og begreber, så man kan bruge dem til at analysere opgavens omdrejningspunkt.

Kommunikativt demokrati er delt op i to dele. "Handlingsteori og Samfundsteori" er den første del, som omhandler det sociologiske aspekt om kommunikation og demokratidannelse.

Den anden del er ”Ret og Politik i et diskursteoretisk perspektiv”, som tager udgangspunkt i diskursteori om politik proces samt deliberativ demokrati-model. I opgaven bliver begge dele brugt til først at forklare Metas kommunikationsproces og herefter GDPR-lovgivningens politiske grundlag.

Demokrati og Retsstat er en tekstsamling, som er delt op i fire grupper. Første del kommer ind på problemkomplekset i morale og demokrati. Anden del er med til at forklare konflikter, der opstår i samfundet med demokratisk og kulturelt betinget værdier. Tredje del består af verdensborger-ret, international retsorden, menneskerettigheder, globalisering og transnationale emner. Fjerde del består af en enkelt tekst, som omhandler moralfilosofisk tekst om Habermas’ tilgang til at svare på moralske spørgsmål. (Andersen, 2005, S.21-24). Vi har primært brugt første og anden del til at se hvordan Habermas skriver om demokrati og konflikter i demokrati.

Bøgerne er begge sekundære kilder, og har dermed ikke den samme autenticitet som hvis man læser Habermas egne ord. Demokrati og retsstat er tættere på Habermas’ egne ord, men er stadig sat op med indholdsmæssig progression, som er skabt af Heine Andersen selv. Dog er fordelingen ved begge sekundære kilder, at de kommer ind på Habermas’ mange tanker, der er formuleret i løbet af flere årtier. Det er en form for konsolidering af Habermas’ teori til to bøger hver især.

Yderligere kan de to bøger bruges til en form for faktatjek for hinanden. Hvis man er i tvivl om forståelsen af ordene og temaerne er dårligt oversat eller misforstået, kan man altid gå til den anden bog for at se om der er reliabilitet i hvad man læser.

Casestudie

Når man foretager et casestudie, er målet som regel at opnå et kontekstualiseret indblik i et bestemt emne, som man hermed kan undersøge nærmere ud fra den specifikke case, og hermed gøre emnet som helhed mere overskueligt. Når casestudiet dermed inddrages, skal man være indforstået med at vi undersøger emnet ud fra den kontekstualiserede case, og at undersøgelsen derfor kan se særdeles anderledes ud, hvis den foretages ud fra en anderledes kontekst (Thualagant, 2019, s. 343).

Mere præcist går et casestudie ud på at undersøge et fænomen i praksis, og hermed tage udgangspunkt i virkelige situationer og sammenhænge, for at kunne skabe viden omkring dette givne fænomen (Ibid, s. 344). Casestudiet er især en relevant metodisk tilgang i samfundsvidenskaberne, hvor der generelt er uenighed omkring videnskabens generaliserbarhed, og præsenterer hermed i stedet en tilgang hvor der produceres kontekstbaseret, og mere præcis viden. Casestudiets natur frembringer hermed muligheden for at konkludere en sammenfatning af viden omkring det undersøgte emnet, som ellers ville være nær-umulig at konkludere noget på, hvis man undersøgte det i en overordnet facon.

Som tidligere nævnt har det irske datatilsyn tildelt Meta adskillige bøder angående overtrædelsen af flere af GDPR-lovgivningens artikler. Hensigten i dette projekt er at benytte Meta som et casestudie til at belyse og bidrage til den aktuelle debat, vedrørende private virksomheders benyttelse af brugeres personlige data. Det analyserede, diskuterede og konkludere indhold vil derfor naturligvis også afspejles i casen vedrørende Meta og GDPR, frem for overvågning og demokrati som overordnet emne. Fordelen og hensigten heraf er at kunne komme frem til og konkludere på informationer, der har værdi og relevans for overemnet *overvågning og demokrati* i denne kontekstualiserede sammenhæng.

Dokumentanalyse

En kort dokumentanalyse af GDPR-lovgivningens regler kan være med til at tegne, hvordan tech-giganter har rum til at handle indenfor EU's lovgivning for databeskyttelse.

Samtidig ville en dokumentanalyse af bøderne givet til Meta, bruges som værktøj til at belyse hvordan reglerne er blevet overtrådt.. Udover det ville det være oplagt til diskussion at tale om hvorfor bøderne er vigtige for DK under EU's regler.

Dokumentanalysen af GPDR-lovgivningens regler tager form af lov-analyse (Triantafillou, 2019, s.149), som skal fremhæve de forskellige databeskyttelses-organisationers rettigheder

til at organisere sig imod Metas ageren. Det er det primære dokument fra databeskyttelsesorganisationernes side af casen.

Meta har selv publiceret dokumenter omhandlende håndtering af brugeres data, et på deres hjemmeside omkring privat datapolitik og et andet om hvordan at de bruger algoritmen til at analysere deres data (Meta, 2022). Dette kommer til at give et billede af Metas egen formulering af deres ageren, og hensigten er hermed at anvende dokumentanalysen til at klarlægge hvordan de 2 aktørers virkelighedsforståelse underlægger sig lovgivningen (Triantafillou, 2019, S. 150-151).

Analysestrategi

Efter fund af relevant litteratur, var det naturligt at udarbejde en analysestrategi for undersøgelsen, eftersom en analysestrategi er væsentlig for en samfundsvidenskabelig undersøgelse. Analysestrategien skal hjælpe med at udarbejde en strategi for, hvordan man kommer fra problemstillingen, valg af teorier og empiri til konklusion og perspektivering (Kristensen & Hussain, 2016, s. 39).

I undersøgelsen lægges der som nævnt tidligere op til at undersøge, hvordan liberale demokratier skal håndtere tech-virksomhedernes nye omfang af magt. I stræben efter at opnå større gennemsigtighed i denne problemstilling, er der opsat generelle krav for empirien, der ønskes at analyseres. Empirien vurderes ud fra troværdigheden, autenticiteten, hvad den repræsenterer samt hvad intentionen kan være. Efterfølgende vil problemstillingen analyseres ud fra den kvalitative skole, hvor der ønskes at blive foretaget en dokumentanalyse af DPC-casen og GDPR-lovgivningen. I analysen anvendes der en induktiv tilgang til at opnå viden, samt drage konklusioner inden for emnet. Derfor undersøges der først og fremmest, hvordan demokratier er blevet defineret tidligere i historien af John Locke. Herefter tages demokratiforståelsen op på et højere og mere tidssvarende niveau med Habermas. Det er alt sammen for at lægge et fundament og en teoretisk base for at undersøge den primære case, som omhandler bøderne og kontroverserne Meta har modtaget og været involveret i, i løbet af de seneste par år (Jensen & Kvist, 2019, S. 45). Ydermere er der blevet undersøgt, hvad Meta kommunikerer ud om deres datapolitik, som er stærkt forbundet med deres algoritmer. Derfor er det hensigten med opgaven, også at gøre brug af et nøglebegreb ved navn "Nudging", som skal forklare hvordan man kan påvirke folk til en specifik handling ved at skubbe dem i en bestemt retning (Ibid, S. 46-47).

Analyse

Hvordan skal den liberale & deliberative demokratiopfattelse ligeledes forstås, og hvordan kommer den til udtryk i GDPR-lovgivningen?

I dette afsnit sættes GDPR-lovgivningen og Metas publikationer omkring datasikkerhed i relation til Habermas' deliberative demokratiteori & John Lockes liberale demokratiopfattelse. Det er hermed afsnittets hensigt at komme nærmere på en forståelse for, hvordan EU gennem GDPR-lovgivningen forsøger at implementere liberale demokratiske værdier på sociale medier, samtidig med hvordan Meta, som resultat af lovgivning, vælger at kommunikere og agere som virksomhed.

Meta har som virksomhed, med et hovedsæde i et liberalt vestligt demokrati (Californien, USA), interesse i at kommunikere en virksomhedsprofil, der stemmer overens med det liberale demokratis værdier. Den liberale model er *“en politisk filosofi, der sætter individets frihed højest. Den forstår individet som bærer af rettigheder. Staten har sin eksistensberettigelse, fordi den beskytter borgernes negativt definerede frihed”*. (Eriksen & Weisgård, 2003, s. 172).

Grunden til at lige præcis dette citat fremhæves, skyldes at det fortæller historien om hvordan staten, i dette tilfælde EU, har udøvet sin eksistensberettigelse ved at sikre borgernes frihed gennem GDPR-lovgivningen. Derfor kommer denne analyse ind på dele af GDPR-lovgivningen for at fremhæve, hvordan staten forsøger at beskytte borgernes frihed, og hvordan Meta forsøger at imødekomme dette.

Retten til privatliv

Retten til privatliv er længe blevet anset som værende en lov der har lagt grundlag for det liberale demokrati, og spiller dermed en essentiel del i at beskytte borgernes individuelle frihed. Dansk Institut for Menneskerettigheder forklarer retten til privatliv ved at være en lov der skal sætte grænser for staten i forhold til hvordan og hvor meget, de må blande sig og få indblik i borgerens private sfære (Institut for Menneskerettigheder). I og med at borgernes privatliv er rykket ind på de sociale medier, har andre aktører end staten fået adgang til borgernes private sfære. Som resultat af dette er GDPR-lovgivningen blevet til, hvoraf især følgende nedenstående love har betydning for disse cases.

Den første fremhævede lov finder man i kapitel 2, artikel 9, og den lyder således:

“Processing of personal data revealing racial or ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, or trade union membership, and the processing of genetic data, biometric data for the purpose of uniquely identifying a natural person, data concerning health or data concerning a natural person’s sex life or sexual orientation shall be prohibited “ (Intersoft Consulting, Chapter 2, Art.9)

Ergo skal denne lov beskytte de mest intime individuelle oplysninger om borgeren, og loven sættes hermed i relation til den skandale Meta var indblandet i forbindelse med det amerikanske præsidentvalg i 2016. Meta havde solgt personlige oplysninger til virksomheden Cambridge Analytica, der kunne lave en psykologisk profil ud fra oplysninger, der fortalte om over 50 millioner amerikanske borgeres politiske holdninger og religiøse tilhørsforhold. (Hardenberg, Lehmann & Lange, 2018).

Derfor var denne sag allerede et tydeligt brud på den nuværende GDPR-lovgivning, som ellers endnu ikke var indført på dette tidspunkt, og der vil derfor ikke blive dykket ned i juridiske detaljer med denne sag. Derimod er det yderst essentielt at fremhæve at virksomheden, som Meta solgte oplysningerne til, brugte dem til at præcisere annoncer til bestemte borgere, ud fra de personfølsomme oplysninger. Disse annoncer menes at have været med til at afgøre det amerikanske præsidentvalg i 2016, og dermed har Metas ageren, i forhold til vores personoplysninger, haft direkte indflydelse på demokratiet (Hardenberg, Lehmann & Lange, 2018). Denne direkte indflydelse, som de præciserede annoncer har haft, kan man anse som værende i direkte strid med Habermas’ deliberative demokratisyn.

Habermas mener, at forfatningen skal sikre rammerne for dannelse af legitime interesser og mål, der går i harmoni med demokratiet. En enighed kan først ses som kvalificeret og gyldigt, hvis den er opstået som resultat af kommunikation, der ikke har været påvirket af strategisk handling. (Eriksen & Weisgård, 2003, s. 188). Man kan argumentere for, at de præciserede annoncer bygget ud fra psykologiske profiler med personfølsomme oplysninger, ikke bare har været en strategisk handling, men en strategisk handling der er i strid med forfatningen.

Meta som demokratisk platform

For at forstå Habermas' syn på en lovgivning lignende GDPR, er man nødt til at se til Habermas' forståelse af legitimitetsprocessen med udgangspunkt i Metas legitimitet som platform.

Meta har, med udgangspunkt i GDPR-lovgivningen, en interesse i at fremlægge et liberalt demokratisk synspunkt. Det er for at legitimere deres udgangspunkt som en stor platform i lande, der primært består af liberale kerneværdier. Ud fra GDPR-lovgivningens kapitel 2 artikel 9, udviser denne nuværende lovgivning nogle af de samme værdier som John Lockes liberale demokratiske idealer (Intersoft Consulting, Chapter 2), hvilket ligeledes også afspejles i Metas egne retningslinjer. Ved at beskytte etnicitet, politiske holdninger, religiøs orientering eller genetisk data fra deres partnere, så beskytter de retten til privatliv (Meta, center for privatlivsindstillinger, 2023). Det fremhæves i deres privatlivsrettigheder i afsnittet "Oplysninger med særlig beskyttelse" under "Din aktivitet og de oplysninger du angiver". Her kommer Meta ind på, at personer selv kan vælge at angive de særligt beskyttede oplysninger, og hermed hvorvidt Meta har lov til at behandle den data - selvom det er oplysninger der som udgangspunkt er beskyttet under lov.

Individuelle stater har til ansvar at håndhæve GDPR-lovgivningen, og det er selvstændige organisationer hos de individuelle lande, som har til ansvar at udøve GDPR-lovgivningens juridiske konsekvenser som en form for udøvende magt (DCP, 2023). Når Habermas taler om hvordan at magt skal uddeles og udøves, taler han om hvordan staten skal give institutionaliseret og almen ret til kommunikation og deltagelse for at legitimere staten (Eriksen & Weigård, 2003, s. 191). Det er disse rettigheder som afspejles i GDPR-lovgivningen og det er derfor her, hvor en form for decentralisering af indflydelse på den demokratiske fremgangsmåde viser sig, samtidig med en splid i hvordan regulering af platforme skal se ud.

Meta som platform skal kunne facilitere gensidig kommunikation mellem Meta og brugerne. Dvs. for at kunne fungere ud fra den deliberative demokratiforståelse, skal platformene under Metas ansvar skabe mulighed for en offentlig debat og kritik mellem brugerne (Ibid, s. 170). Habermas' forståelse af autonomi for deltagerne i demokratiske sammenhænge er derfor essentiel, da den iscenesætter vigtigheden i at sikre individers rettigheder og sikkerhed, som et ledende aspekt i det at deltage i den demokratiske samtale (Ibid, s. 185). Det er her, hvor en form for kompetence hos borgeren advokeres som essentiel for at skabe et deliberativt demokrati. Derfor, ud fra et synspunkt fra Habermas, lægger EU igennem GDPR-lovgivningen en form for rettighed op imod Metas forhenværende forståelse og fremvisning af rettighed for deres brugere. Der kommer en form for legitimitetskonkurrence op mellem EU som institution og Meta som platform for at have gyldighed i borgernes øjne og retten til at regulere.

For at personer under et deliberativt demokrati kan fungere som autonome aktører, kræver det som tidligere nævnt at man har frihed til at udtrykke sin holdning, samtidig med at man besidder en basis af viden for at kunne argumentere sin sag, og hermed gøre hele demokratiet bevidst. Det er her GDPR-lovgivningens artikel 12 del 2-3 kommer i spil, hvor brugeren har rettighed til transparens af brugen af deres data (Intersoft Consulting, Chapter 3). Et problem for Meta, ud fra et deliberativt synspunkt, er at brugeren ikke får mulighed for at have tilgang til demokratiet uden at videregive personlig information gennem data. Her ser man de negative friheder være på spil, altså rettigheden til at have **frihed fra autoritet** (Eriksen, 2003, s. 188). Ud fra GDPR-lovgivningen skal der hertil være tildelt en konsensus af data brug, direkte fra brugeren til kontrollørerne af dataindsamlingen. Det er dog kun Meta, der har indsigt i præcis hvordan de anvender data. Der skal dog i negativ frihed være en basal ret, hvor man samtidig skal have retten til, at kunne have kort indsigt i hvad man siger ja til. (Eriksen, 2003, s. 187-188).

Det er hermed en basal ret for brugeren at være en selvstændig og uafhængig deltager, før de træder ind og engagerer med platformen. Cambridge Analytica-casen fra 2016 viser hermed et klart brud på denne ret til at deliberere. Dette klargøres i form af, at brugere i sidste ende blev mødt med politiske agendaer online på baggrund af religion, artikulerede politiske holdninger osv.

Meta er dog stadig en forholdsvis ung virksomhed, som meget hurtigt har fået større indflydelse med årene. Habermas har samtidig et stærkt fokus på, hvordan deltagelse i diskussion kan styrke demokratiet. Spørgsmålet lyder derfor på, hvad Habermas' teori siger til Meta som et helt nyt forum. Ud fra den deliberative demokratiforståelse, skal personerne der deltager i demokratiet have frihed til at deltage i beslutningstagning, for at der kan være tale om at borgerne har mulighed for at deltage i kollektive anliggender (Eriksen & Weigård, 2003, s. 170). Det vil sige, at Meta ikke alene har et ansvar som platform, men samtidig et ansvar for deltagelse af folket til beslutningstagning når det angår et sundt demokrati. Det kan derfor anses som en form for brud på det deliberative demokrati, at alle ikke kan deltage i Metas online fora. Hvis de f.eks. ikke giver deres E-mail eller telefonnummer. (Meta, 2023).

Når det angår borgernes deltagelse i demokrati, så er platformens form vigtig for demokrati. Habermas mener, at den kommunikative handling skal institutionaliseres, hvor retten til beslutningstagelse og iværksættelse sættes i fokus (Eriksen & Weigård, 2003, s. 163). GDPR-lovgivningens udgangspunkt i demokrati kan ses stærkest i delen vedrørende afklaring af principper i kapitel 2, herunder specifikt artikel 6, som kommer ind på lovmæssigheden af informationsindsamlingen og forarbejdningen af personlige data (Intersoft Consulting, Chapter 2). Samtidig er retten til anvendelse af subjekters data en del, der spiller ind hos de menneskelige rettigheder for forbrugere af sociale medier (Intersoft Consulting, Chapter 3). Rettigheden til information hos individerne i demokratiet bliver hermed sat på prøve, da ingen af de milliarder af forbrugere af Meta platforme har direkte indflydelse på Meta, og det er hertil ikke dem der tager beslutningerne. Det eneste der kan ses som deltagelse, er at Meta kigger på folkets omtale om Meta og herefter handler ud fra det. Det er en anden form for afstemningstagen, som ikke på samme måde er politisk, som den måde Habermas taler for, men i stedet kommerciel med et initiativ i form af penge. Hvor Metas indstilling, indflydelse og magt ikke længere er begrænset til udelukkende kommercielle områder (Eriksen & Weigård, 2003, S. 155-156). Det er på denne måde demokratiets platform har ændret sig fra at være politisk ret til at have kommercielt incitament. Hvor der pga. GDPR-lovgivningen skabes en legitimitetskrise hos EU og Meta, der skaber splid mellem institutionen og firmaet.

Derfor når GDPR-lovgivningen er vejledende mod den liberale demokratiforståelse, er det op til de individuelle stater at håndhæve lovgivningen for at skabe et sundt demokrati, og Meta bliver derfor ramt med bøder. (Ibid. S. 210) Det er herved yderligere relevant at påpege at det er de individuelle organisationer der indfører databeskyttelsesforordninger gennem bøder. Decentralisering af magten hos EU gør, at det er en form for vejledende magt. GDPR-lovgivningen har derfor til formål at skabe legitimitet, og afspejles klart i Habermas' legitimitetsprincip for EU's indflydelse. Legitimitetsprincippet er med til at forklare aktørernes handling og verdensbillede, og legitimiteten som EU prøver at få frem, er at tillægge sig den liberalistiske ideologi om menneskelig frihed og kollektive beslutninger (Ibid. s. 200-201).

Med Habermas' forståelse af kommunikativt demokrati, er diskussion og åben diskurs en essentiel del af demokratiets udvikling. Heraf er der tale om et samfund hvor kommunikation er en essentiel handling, der er påkrævet for at opnå et højere formål, om end det er med passiv eller aktiv hensigt (Ibid. s. 66-67). Når vi da kigger på GDPR lovgivningens grundprincipper, ser man et modspil imod tech-giganternes større indflydelse og autonomi. Kommunikation er vigtigt og er en proces i sig selv som kan danne og ændre meninger og holdninger. GDPR-lovgivningen kommer ikke i sig selv ind på kommunikation mellem brugerne, det er i stedet lovgivning omkring f.eks. Metas behandling af data. GDPR fremstår derfor i stedet som en regulering af Meta som en demokratisk platform, hvor der bliver sat krav til Metas platforme, for at de kan være i stand til at følge den liberalistiske demokratiforståelse omkring rettigheder hos individet. Det er ikke en formel til at fremhæve demokratiets meningsdannelsesproces, rettere en måde hvorpå EU prøver at fremlægge og håndhæve rettigheder hos brugerne i den digitale verden.

Delkonklusion

Når Meta gentagne gange overtræder denne lovgivning, resulterer det officielt i økonomiske straffe, men i realiteten er den virkelige straf, hvor meget Metas virksomheds legitimitet lider under disse retssager.

Når man kigger på GDPR lovgivningens andre kapitler, kan man se hvordan at de beskytter borgernes data fra at blive brugt frit af firmaer. Med Habermas' teori kommer han ind på hvordan borgerne skal have deres rettigheder. Med den liberale demokratiforståelse, så har borgerne beskyttelse fra staten.

Det som dette lægger op til at kæmpe imod, er dog tech-giganternes større indflydelse på samfundet. Det er her, hvor bøderne kommer frem i konteksten omkring hvordan Habermas' teori er med til at forklare GDPR-lovgivningens grundprincipper, samtidig med at der er splid mellem EU og Meta til at starte med.

Alt dette lever op til Habermas forståelse af deliberativt demokrati, når han taler om rettigheder hos individet. Samtidig er lovgivningen med til at yderligere understøtte magthavernes ansvar for det kollektive bedste, når man taler om, hvordan diskurser skal have mulighed for klargørelse og rettigheder.

Kan Metas brud på GDPR-lovgivningen siges at have indflydelse på demokratiet?

I casen fra den 4. januar 2023 modtog Meta en enorm bøde, på basis af overtrædelse af adskillige artikler af GDPR-lovgivningen. Metas overtrædelser inkluderer hovedsageligt en mangel på transparens og heraf aspekter af tvang, som følge af deres opdaterede retningslinjer, der kan dateres tilbage til maj 2018 og heraf tiltrædelsen af GDPR-lovgivningen. Casens interesse afspejles i høj grad i form af, at den præsenterer et brud på fundamentale aspekter af demokratiske værdier og normer, og eksemplificerer hvordan ikke-statsautoriserede institutioner forsøger at gå på kompromis med disse værdier.

I Habermas' demokratimodel taler han, som tidligere nævnt, blandt andet om en decentralisering af staten, og hertil dannelsen af diverse forskellige autoritets- og magtcentre som at være en hovedfaktor i denne decentralisering (Eriksen og Weigaard, 2003, s. 191). Ligeledes præsenterer Metas platforme, Facebook og Instagram, et eksempel på disse postmoderne magtcentre. Hvor demokrati udvises uden for statslige rammer, men stadig er juridisk underlagt almindelig lovgivning. Resultatet af dette er, at Meta hermed underlægges magten til at definere og håndhæve deres egne retningslinjer og servicevilkår, der fungerer som et fundamentalt "regelsæt", som den gængse bruger hermed må navigere under ved brug af Metas tjenester. Man er som bruger derfor nødt til at give Meta sin samtykke for at kunne anvende deres tjenester, hvilket også tydeligt afklares når man først anvender deres tjenester. Man ser dog ofte at brugere blot trykker **acceptér** ved disse servicevilkår, hvilket også understøttes i et studie foretaget af Deloitte i 2017, hvor det viste sig at 91% af amerikanske respondenter blot giver deres samtykke videre, uden at læse servicevilkårene (Cakebread, C., 2017). Man må derfor antage, at de samme vilkår nogenlunde gælder for europæiske brugere.

Selvom der ifølge efterforskningen fra DPC's rapport ikke er tale om tvang fra Metas side af (Dataprotection, 2023), præsenterer Metas tilgang til datapolitik stadig et eksempel på nogle af de kontroversielle dimensioner af nudging, og deres datapolitik såvel som servicevilkår er siden da blevet opdateret tilbage i januar 2022 som følge af deres rebranding (Meta Platforms Ireland Limited, 2023). Essentielt for Meta, såvel som andre lignende digitale platformes datapolitikker, er individualiseringen af oplevelsen for alle brugere, og dette afspejles derfor også i Facebooks datapolitik hvor de direkte nævner

følgende: “*For at kunne levere Meta-produkterne er vi nødt til at behandle oplysninger om dig. De typer oplysninger, vi indsamler, afhænger af, hvordan du bruger vores produkter.*” (Ibid). Meta klargør hermed fra start af, at indsamlingen af ens personlige data er et givet, hvis man ønsker at benytte Metas tjenester, og man kan derfor næppe tale om tvang og nudging hvis man er nyligt oprettet bruger, der blot accepterer disse servicevilkår fra start af.

Når Meta efterfølgende opdaterer deres servicevilkår som effekt af GDPR-lovgivningens indvielse, betyder det hermed også at brugere har været nødt til at acceptere de nye servicevilkår, selvom de i forvejen havde benyttet sig af Metas tjenester. Kontroversen opstår dermed af, at ens konto efterfølgende har været utilgængelig, med mindre man accepterede disse nye servicevilkår. Hvilket betyder at mange brugere der i forvejen gjorde brug af disse tjenester har været nødt til at acceptere disse nye servicevilkår, da de ellers ikke ville være i stand til at tilgå Metas tjenester. Det er desuden ofte tilfældet for allerede eksisterende brugere, at man i sin hverdag er dybt afhængig af Metas tjenester, om det så er i form af kontakter eller andet, og man har derfor ikke ligefrem altid mulighed for at kunne afvise disse opdaterede servicevilkår. Dette kombineret med antagelsen om, at omtrent ni ud af ti borgere blot videregiver deres samtykke uden at give det nogen eftertanke, betyder at brugere i bund og grund har været tvunget til at acceptere noget, som de ikke har ordentlig indsigt i, andet end at de har været nødt til at acceptere det for at tilgå deres Meta-kontoer.

Der kan derfor i dette tilfælde diskuteres hvorvidt der er tale om en form for nudging, som ellers er en populær måde at diktere brugeres adfærd på, eller hvorvidt der snarere er tale om et direkte brud på centrale demokratiske værdier, hvilket også er grunden til at GDPR-lovgivningen og DPC har været inde over. Til Metas forsvar har de ikke været direkte inde og tvinge brugere til at acceptere disse opdaterede servicevilkår, de har snarere valgt at ekskludere brugere, der ikke ønsker at acceptere dem. Pointen er at Meta tydeligvis har gjort brug af en form for nudging, hvor brugere stadig har et valg at træffe, men hvor det ene valg er langt mere favorabelt end det andet. Problemet opstår heraf i de etiske problemstillinger, såvel som brud på demokratiske værdier, som casen præsenterer.

I casen fremgår, at Meta har modtaget bøder på grundlag af brud på adskillige artikler af GDPR-lovgivningen, hvilket inkluderer *Artikel 5(1)(a)*, *Artikel 12*, og *Artikel 13(1)(c)* (Dataprotection, 2023). Fælles for disse artikler er, at de allesammen vedrører transparens, og

omhandler hvilke retningslinjer udbydere bør handle under. Disse anklagelser for mangel på transparens vedrører hovedsageligt det faktum, at Meta forgæves har forsøgt at underlægge sig GDPRs *Artikel 6*, som indeholder 6 forskellige betingelser, hvoraf udbydere bør handle under mindst 1 af disse før der kan være tale om lovmæssig anvendelse af brugerdata. Heraf har Meta fejlagtigt argumenteret for, at de opdaterede servicevilkår relaterer sig til *Artikel 6(1)(b)*, hvoraf det fremgår at:

Processing shall be lawful only if and to the extent that at least one of the following applies: (b) processing is necessary for the performance of a contract to which the data subject is party or in order to take steps at the request of data subject prior to entering into a contract (Intersoft Consulting, Chapter. 2, Art. 6).

Argumentet fra Metas side har hermed været, at anvendelsen af sådan en kontrakt som medium mellem bruger og udbyder er essentiel, for at Metas tjenester kan fungere med brugerdefinerede oplevelser og annoncer, hvoraf DPC er kommet frem til at dette egentlig ikke er tilfældet (Dataprotection, 2023). Man må derfor antage at Meta enten er usikre på, hvordan og hvorledes de skal underlægge sig GDPR-lovgivningen, eller at de snarere så vidt muligt forsøger at finde smuthuller i lovgivningen. Da de som tidligere nævnt selv pointerer at anvendelsen af brugerdata er et fundamentalt aspekt af Metas produkter, og dermed er en nødvendighed. Som tidligere nævnt er et essentielt aspekt af Habermas' demokratiopfattelse baseret på, at den individuelle borger har ret til privatliv og beskyttelse fra staten. Hvis man dermed anser Meta som at være et af disse magtcentre, der har til ansvar at facilitere og udøve demokrati separeret fra statslig autoritet, præsenterer cases som denne et pragteksemplar på, hvordan demokratiske værdier kan stå for skud på disse platforme. Hvad der menes med dette er, at man som bruger af Metas platforme ikke længere kan vide med sikkerhed, om ens data udelukkende benyttes til de aspekter der er underlagt servicevilkårene, da Meta gang på gang har udvist en generelt mangel på transparens over for brugere. Hvorimod hvor man i en klassisk demokratisk meningsdannelse kan være sikker på, at ens personlige data reguleres inde for statslige og juridiske vilkår, er man ved brug af Metas tjenester ikke sikret på samme måde, såfremt at de ikke får underlagt sig GDPR-lovgivningen.

Dette fremhæves yderligere i casen fra den 28. november 2022 hvor Meta, som tidligere nævnt, modtog en bøde på €265 millioner i effekt af at mange brugeres personlige data blev lækket online. Denne case fremhæver brud på artikel 25(1) og 25(2) af GDPR-lovgivningen,

som har med standarderne for databeskyttelse at gøre, hvoraf Meta har brudt disse kerneprincipper ved at lade datasættet fra tidsperioden 25. maj 2018 til september 2019 blive lækket (Dataprotection, 28. november, 2022). Interessant for denne case er fremhævelsen af, at Metas aktioner ikke blot præsenterer splid på GDPR-lovgivningen, men samtidig også Metas egen datapolitik. Dette er naturligvis med undtagelsen af, at publiceringen af dette datasæt ikke har været Metas intention, da dette kan anses som at have været en fejl fra Metas side af, og derfor ikke en bevidst handling. Håndhævnningen fra DPC tager derfor i dette tilfælde blot udgangspunkt i det faktum, at Meta har overtrådt de 2 ovenstående artikler vedrørende firmaers krav til databeskyttelse.

I forhold til Metas egen datapolitik præsenterer denne case yderligere nogle bekymrende takter. Selvom det ikke har været Metas intention at dette datasæt skulle lækkes, stiller dets eksistens nogle spørgsmål til Metas egne retningslinjer, og nærmere specifikt deres tilgang til brugeres rettigheder og samtykke. I § 6 af Metas egen datapolitik fremhæver de, at man som bruger har retten til at tilbagetrække sin samtykke i tilfælde af, at man ikke længere ønsker at udgive den, og de siger selv direkte at: *“I henhold til den generelle forordning om databeskyttelse har du ret til at få adgang til, rette, overføre og slette dine data”* (Meta Platforms Ireland Limited, 2022, 4. januar, § 6). Eksistensen og offentliggørelsen af datasættet er en direkte kontradiktion til dette princip, herunder fordi at selv hvis man vælger at slette sin data på Metas platforme, kan man næppe være sikker på at de ikke fortsat manipulerer og anvender ens data. Denne case præsenterer derfor blot endnu et eksempel på mangel på transparens fra Metas side af, dog i dette tilfælde i forhold til deres egen datapolitik, i stedet for GDPR-lovgivningen.

Delkonklusion

Meta har udvist adfærd der demonstrerer en seriøs mangel på transparens mellem udbyder og forbruger, hvilket har resulteret i markante sanktioner fra det europæiske datatilsyn. Casen fremlægger ikke kun hvordan grænserne mellem nudging og tvang sættes på prøve af magtcentre som Meta, men også hvordan denne adfærd sætter centrale demokratiske værdier for skud. Magtcentre som Meta er i dag tillagt for meget magt, blandt andet som konsekvens af den kontinuerlige decentralisering af staten, som især har eskaleret sig hyppigt efter internettet og sociale medier er kommet ind i billedet. Det er derfor nogle bekymrende takter Meta udviser, og det er svært at vide om det er ærlige fejl fra Metas side af, eller om det fremkommer af Metas forsøg på at finde smuthuller i GDPR-lovgivningen. Man må derfor undre sig over hvad det næste er for Meta, da de alene indenfor det seneste år har modtaget adskillige sanktioner.

Diskussion

Er det Metas ansvar at facilitere demokratisk debat?

Meta, såvel som enhver anden aktør i et vestligt liberalt demokrati, har til ansvar at håndhæve sin nations pålagte forfatning. Dette betyder naturligvis, at Meta i en vis omfang har til opgave at vedligeholde demokratiske værdier på deres tjenester, men betyder det også at de har til ansvar at facilitere demokratisk debat?

En primær funktion på Facebook er blandt andet brugen af grupper, hvis formål kan være alt fra simpel diskurs til salg af varer eller ydelser. På disse grupper er der som regel, som i ethvert andet forum, et hierarki i form af visse udvalgte administratorer, som har til opgave at regulere og vedligeholde civil debat, kontra de almindelige brugere der blot gør brug af gruppens funktioner. Med andre ord betyder dette, at disse grupper er en del af deres eget økosystem, og hvor det som udgangspunkt ikke er Metas opgave at overvåge og administrere gruppernes aktivitet, med undtagelse for enkelte tilfælde. Som nævnt førhen besidder sociale medier særligt unikke muligheder for den gængse bruger, og herunder specifikt muligheden for at personificere sin oplevelse, blandt andet gennem de grupper man vælger at færdes i. Dette resulterer naturligvis i at man ofte opnår meget homogene og radikaliserede debatter online, hvoraf effekten ofte kan betegnes som at være et ekkokammer, og spørgsmålet er så om det overhovedet er Metas opgave at sikre sig reguleringen af disse grupper, og hvorledes det så er nødvendigt for dem at træde ind.

Eksempelvis så man i september 2017 nedlukningen af Facebook-gruppen ved navn *Offensimentum*, som var en gruppe dedikeret til spredningen af offensivt indhold (Møller, N., 2017, 11. september). Oprindeligt havde Metas (dengang Facebook) kommunikationschef i Norden, Peter Münster, tidligere på dagen næppe indikeret at de ikke ville foretage en nedlukning af gruppen, hvoraf de senere på aften tilsyneladende skiftede mening og omgående lukkede gruppen (Brandt, F., 2017, 11. september). Nedlukningen af gruppen forekom angiveligt som følge af en episode, hvor en freelance journalist ved navn Karina havde været offer for ekstreme verbale overfald, efter hun skrev en kritisk artikel vedrørende gruppen (Ibid). Med andre ord var *Offensimentum* et pragteksempel på, hvordan et ekkokammer af radikaliserede holdninger nærmest uundgåeligt begyndte at have indflydelse på verden omkring sig, til et punkt hvor Meta i sidste ende følte sig presset til at handle. Peter

Münster tilføjede også nærmere, at de kun fjernede indhold der gik på kompromis med Metas daværende retningslinjer, og at meget indhold på Facebook var svært at regulere, da meget af det befandt sig i lidt af en gråzone (Møller, N., 2017, 11. september).

Casen med Offensimentum iscenesætter dermed også nogle af de udfordringer, som Meta må tage stilling til når det kommer til at regulere aktivitet på deres tjenester. Selvom de egentlig havde udtalt at de ikke havde tænkt sig at lukke gruppen, endte de kort tid efter alligevel med at gøre det. Hvoraf de frem til i dag 6 år efter endnu har undladt at kommentere på hændelsen. Det kan derfor også diskuteres hvorvidt det egentlig var Facebooks ansvar at nedlægge gruppen, da det først og fremmest naturligvis blot var en mindre andel af de i alt 100.000 medlemmer der deltog i disse former for voldschikane. Nedlukningen af gruppen viser blandt andet at Meta var utilfreds med den kultur og adfærd, der blev dyrket og faciliteret af gruppens medlemmer, selvom det ikke nødvendigvis altid fremlagde brud på de aktuelle retningslinjer. Helt essentielt for grupper som Offensimentum er denne regelbrydermentalitet der især ses hos unge mænd, som er notorisk for nærmest at være en selvfølge der efterfølger tilstedeværelsen af unge mænd, og man kan derfor argumentere for at opstanden af sådanne grupper nærmest er uundgåelig.

I sidste ende er Meta stadig en privat virksomhed med egne interesser, og rent juridisk strækker deres ansvar ikke længere end at de skal underlægge sig eksisterende lovgivning, og herunder udarbejde og håndhæve deres egne retningslinjer derudfra. Eksistensen af radikaliserede forummer er i sidste ende blot en bivirkning af den demokratiske proces, da man som tidligere nævnt har fri mulighed for selv at diktere hvordan, hvor og hvorledes man beslutter at udfolde sig, hvilket naturligvis vil lede til dannelsen af disse grupper. I Offensimentums tilfælde må man antage at Meta først følte sig tvunget til at tage stilling efter gruppen blev involveret i juridiske sammenhænge, da Peter Münster også selv indikerede at Meta godt selv var klar over at denne ekstreme adfærd aldrig var gruppens hovedformål (Ibid). Selvom Meta ikke har været direkte ude og kommentere på situationen, indikerer deres endelige beslutning alligevel at de ikke går ud og sætter en stopper for debat, blot fordi den er radikaliseret eller potentielt farlig, men rettere at de vil lade debat forblive debat, og først slå ned på det hvis det viser sig at have alvorlige konsekvenser.

Samtidig viser det dog også, at Meta ikke føler sig tvunget til at regulere indhold og adfærd inde i selve grupperne, med mindre specifikke opslag rapporteres i hyppigt omfang og viser

sig at overskride Metas egne retningslinjer (Ibid). Selve den demokratiske debat inde på grupper som Offensimentum er derfor stadig på spil, hvilket endnu klarere understreges i freelancejournalisten Karinas tilfælde, hvor hun blev dybt udstødt for at forholde sig kritisk til gruppen og medlemmernes væremåde (Ibid). Meta har derfor i sådanne tilfælde begrænset mulighed for at handle. Hvis de valgte at nedlægge gruppen udelukkende grundet generelt radikaliseret debat, ville det nærmest præsentere et direkte brud på brugerens muligheder for demokratisk udfoldelse. På den anden side, hvis Meta først vælger at agere når debatten får alvorlige konsekvenser såsom i dette tilfælde, sikres der heller ikke at debat i grupperne udfoldes fra et demokratisk synspunkt. Konklusionen falder derfor på, at der på en måde ikke kan være en objektivt korrekt beslutning fra Metas side af, da enhver form for interferens eller mangel derpå kan have forskellige former for indflydelse på den demokratiske proces, afhængig af hvilken tilgang man er tilhænger af.

Statens rolle i forhold til Meta

Den stigende magt og indflydelse Meta gennemlever i liberale demokratier, rejser spørgsmålet om, hvilken rolle Meta har i forhold til staten i liberale demokratier. Kigger man traditionelt, så har staten haft ansvaret for at beskytte borgernes rettigheder, opretholde lov og orden, samt regulere økonomien. Men i takt med Metas indflydelse, er det gældende, at Meta udfordrer en lang række af disse punkter.

Stater der værner om retten til privatlivs fred og individuel frihed osv., er truet af Metas adgang til personlige data. Dels fordi, at der er manglende ansvarlighed og gennemsigtighed i Metas praksis for dataindsamling. Eftersom det er besværligt for myndigheder og brugere, at føre kontrol samt forstå, hvordan personlige data behandles. Dette er på trods af, at Meta gøre rede for deres datapolitik inde på deres platform. Grundlaget for dette er, at der ikke bliver nævnt omkring såkaldte skyggedata. Skyggedata er personlige data, som eksempelvis adresser, telefonnumre og mailadresser. Forskellen på disse data er, at du nødvendigvis ikke selv har givet det til Meta, men er data som Meta selv har fremskaffet via andre veje, og herefter sammenkoblet det med din Meta profil. At denne form for dataindsamling foregår, har Metas administrerende direktør, Mark Zuckerberg, været ude at bekræfte foran et hav af

amerikanske senatorer og kongresmedlemmer tilbage i 2018. Dog argumenterede han for, at selvsamme dataindsamling sker af sikkerhedsmæssige årsager. (Hatmaker, 2018).

At Meta indsamler og analyserer data om deres brugere, herunder vaner, adfærdsmønstre og sågar brugernes placering betyder, at Meta har mulighed for at konstruere detaljerede profiler i deres database, som de potentielt kan anvende til at manipulere informationer eller påvirke brugernes adfærd. Manipulation af informationer og algoritmer er gået hen at blive et demokratisk problem, da man i yderste konsekvens kan benytte det til at præge den offentlige mening, politiske diskussioner, valgprocesser osv. At statens er uden indflydelse mht. at regulere samt overvåge informationsstrømmen, gør det muligt for aktører at sprede misinformation og såkaldte fake news. Det kan skabe en polarisering samt en svækket tillid til politiske institutioner og processer. Med det in mente, er det derfor ikke besynderligt, at flere EU og amerikanske politikere opfordrede til handling, der skulle tackle spredning af misinformation på internettet, efter stormen på Capitol Hill den 6. Januar 2021. (Olsen, J. B., 2022).

Ud fra Habermas' teori om deliberativ demokrati, kan det derfor udledes, at misinformation og stormen på Capitol Hill er et demokratisk problem. Det skyldes, at stormen på Capitol Hill er blevet set af flere demokrati tilhængere, som en konsekvens af misinformation og vedvarende opfordring til vold. Det resulterede i, at forstyrre den offentlige sfære og samtidig modarbejdede muligheden for en åben og demokratisk debat. Habermas' teori påpeger, at respekt for retsstatsprincipper og afståelse fra vold, er forudsætninger for en velfungerende demokratisk orden. Dermed er manipulation af den offentlige mening en bekymring for demokratiet. Eftersom en velfungerende demokratisk offentlig debat er afhængig af, at deltagerne har adgang til korrekt information, samt at kommunikationen er præget af gennemsigtighed.

Dog er det vigtigt at belyse, at som resultat af digitaliseringen har borgerne nu et langt bredere udvalg af hvor de vil hente deres information og nyheder fra. På den måde, bliver det patent, traditionelle nyhedsmedier har haft på sandheden, udfordret. For hvis moderne uafhængige nyhedsmedier frembringer en sandhed, og traditionelle nyhedsmedier en anden, er det op til borgeren selv at vurdere, hvilken nyhedsmedie der bringer sandheden. Med det in mente, kan udelukkelsen af den tidligere Amerikanske præsident Donald Trump fra Metas tjenester, få en ny betydning. Flere og flere mennesker får deres nyheder igennem sociale

medier, i 2016 blev "Reuters Digital News Report" offentliggjort, som viser at 30 procent af 18-24 årige får deres nyheder igennem sociale medier (Danmarks Radio, 2016). Disse tal er vigtige for at forstå, hvor stor betydning det kan have for f.eks. en politiker at blive udelukket fra Metas platforme. Når Meta udelukker Donald Trump, grundet spredning af misinformation og opildelse til vold, tager de patent på sandheden, sætter en grænse for hvor i høj grad ytringsfriheden må udøves og samtidig tydeliggøre deres politiske ståsted som virksomhed. I det øjeblik denne handling blev udført, gik Meta fra at være en privat virksomhed til også at være en samfundsaktør med politisk magt. I kølvandet på dette udtalte Angela Merkel i 2021, som regerende forbundskansler, sig om at dette er problematisk da hun mener at det er politikere, og ikke CEO's af store IT-virksomheder, der skal beslutte om ytringsfriheden skal begrænses eller ej (Jyllandsposten, 2021, 11. januar).

Men at Meta har indflydelse ift. spredning af informationer, står ikke alene som demokratiske udfordringer i den digitale tidsalder. Metas voksende økonomi er gået hen og blevet en dominerende faktor, for staters mulighed for at regulere i tech markedet. Metas økonomiske dominans har medført en monopolistisk position, der kan underminere konkurrence og innovation - og dermed gør det svært for mindre virksomheder at komme ind på markedet og konkurrere på lige vilkår. Grundlaget for dette er, at Metas økonomiske magt giver dem indflydelse på politiske beslutninger og reguleringer.

Men hvad skal demokratiske stater stille op med Metas stigende indflydelse?

For at tackle udfordringerne den digitale tidsalder har medbragt, er der behov for en bred vifte af en række tiltag. Det inkluderer lovgivning og regulering, der skal sikre borgernes privatliv, databeskyttelse samt fair og lige vilkår for konkurrence. Ydermere skal der være en øget gennemsigtighed og ansvarlighed fra tech-verdens side. Dvs. at der skal være nemmere adgang for borgere og myndigheder, at føre kontrol for den mængde data, der afgives til tech-virksomheder. Det er også vigtigt, at øge borgernes digitale dannelse samt forståelse for de konsekvenser, der kan følge med ved brugen af tech-virksomheders platforme.

Konklusion

Ud fra projektets udvidede diskussion og række observationer, der fremhæver Metas indflydelse på liberale demokratier og de mulige konsekvenser heraf, kan det konkluderes, at Meta som frontløber i det kapitalistiske samfund uden tvivl har et fundamentalt ansvar for at vedligeholde, samt at facilitere centrale demokratiske værdier. På trods af Metas pålagte ansvar, demonstrerer de gang på gang takter, der i høj grad sætter aspekter såsom transparens og individets ret til frihed for skud, og hertil yderligere udvider rammerne og forståelsen for disse principper. Desuden ser vi tydeligt, hvordan casen klart fremlægger nogle af konsekvenserne af denne decentralisering af magten i et kapitalistisk samfund, og ligeledes ikke kun præsenterer hvor Meta træder forkert, men samtidig også nogle af de udfordringer som Meta må tage stilling til.

Det store spørgsmål, er hvordan vi som borgere i vestlige demokratier skal forholde os til dette? Skal vi søge tilbage til de gamle og mere veletablerede former for magt i form af staten? Eller må vi acceptere den igangværende decentralisering af staten, og sætte vores lid til, at private virksomheder varetager vores interesser på demokratisk vis?

Ifølge Habermas er decentraliseringen af staten en naturlig konsekvens af et deliberativt demokrati, men hvad stiller man op hvis denne nyvundne magt bruges i strid med demokratiske værdier? Er det et faktum at vi ser demokratiet modarbejde sig selv i forhold til Metas stadig voksende indflydelse på samfundet?

Vi har i forbindelse med udarbejdelsen af projektet, kommet frem til den konklusion, at de forelagte trusler mod demokratiet, er en problemstilling der kræver en revurdering af de demokratiske værdier. Ved denne konklusion menes der, at der kræves en nytænkning i hvordan vi som samfund forholder os til tech-giganternes voksende indflydelse. Meta er en privat virksomhed, og må derfor handle ud fra et kapitalistisk incitament, hvilket også er kommet til udtryk i måden de bearbejder vores data. Vi må derfor også anerkende at Tech-giganternes magt ikke er vundet ved en forfatningssikret demokratisk proces, men snarere på et kapitalistisk grundlag og dermed heller ikke stemmer overens med den naturlige decentralisering af staten.

Refleksioner

Kritik af Jürgen Habermas' deliberative demokrati teori

Selvom Habermas' er en af de mest anerkendte samfundsforskere, i nyere tid, har han stadig mødt kritik for sin tænkning og teorier omhandlende demokrati.

Habermas møder bl.a. kritik for at hans deliberative demokratiteori ikke sikrer lighed for alle deltagere. Selvom teorien pålægger gensidig respekt såvel som det fælles gode stor vægt, argumenteres der for at minoritetens stemmer forsvinder i processen (Sanders, 1997, s.347-348).

Ulighed går igen som kritikpunkt. Hvis viden ses som en form for magt, der kommer af uddannelse og livserfaring, indgår borgere i samfundsaktuelle debatter med et ulige magtforhold. Som resultat af dette, kan alle borgere ikke indgå i en intelligent og respektfuld debat (Ibid). Visse problemstillinger kræver ekspertviden og ekspertise for at blive løst. Her argumenteres for at det deliberative demokratis helt store svaghed er de udfordringer der præsenteres, i at bringe alle deltagere i lovgivningsprocessen eller debatten til en fælles forståelse af problemstillinger indenfor komplekse fagområder. (Bell, D., 1999)

Deliberativ demokratitænkning kritiseres desuden for ikke at formå at facilitere en borgerlighed med høj politisk deltagelse. De fleste mennesker vælger at bo med politisk ligesindede, hvilket blot virker forstærkende for deres politiske ståsted, og hermed faciliterer en meget homogen tilgang til politisk meningsdannelse. Derudover er mennesker, der bor i områder med høj diversitet, mindre tilbøjelige til at diskutere politik med borgere med modstridende holdninger (Mutz, D, 2006). Det Mutz egentlig argumenterer for her, er at jo mere diversitet vi ser i samfundet, jo mindre diversitet vil vi se i borgerens sociale netværk og politiske samtaler (Ibid).

Kritik af Nudging

Kritik af nudging er sjældent rettet imod teorien om nudging, og den tager derfor oftere udgangspunkt i nudging som koncept. Som nævnt i den teoretiske dimension er nudging et kontroversielt koncept, der både besidder sine fordele og ulemper. Kritikken går derfor nærmest hånd i hånd med konceptet, da der som yderligere nævnt er forskellige holdninger til konceptet, og herunder hvorvidt dets inddragelse er gavnlig eller skadelig. En kritik man dog kunne tildele teorien om nudging er, at den antager at alle firmaer der tilsyneladende lader sig benytte af nudging gør det bevidst, altså at brugen af nudging er en aktiv beslutning. Derudover er nudging, om man så bryder sig om det eller ej, i dag en essentiel del af interaktion med brugere fra firmaers synspunkt, specielt fordi man eksempelvis i Metas tilfælde har millioner af brugere der på nogenlunde vis skal reguleres og tages hånd om.

Fravalg af teori

Kritisk teori

En kritisk teoretisk tilgang havde egentlig været oplagt, da teoretikeren som opgaven tager udgangspunkt i, Jürgen Habermas, oprindeligt anses som at være en kritisk teoretiker. Dog blev der konkluderet at der i denne opgave egentlig ikke tages udgangspunkt i Habermas som person, men rettere hans teorier, og at en fuldstændig inddragelse af hans måde at drive forskning på derfor ikke var nødvendig. Desuden er den kritisk-teoretiske videnskabsteori præget af, at den er sprunget ud af Kant og Marx' kapitalismekritik (Sørensen, A., 2012), og da opgavens formål ikke var at formidle en overordnet kritik af kapitalismen, men snarere enkelte kapitalistiske elementer, blev kritisk teori fravalgt som videnskabsteoretisk dimension.

Mere decideret kigges der ikke direkte på Habermas' kritik af kapitalismen, og i stedet analyseres der lovgivning og dokumenter. Habermas' inddragelse benyttes primært for hans beskrivelse af diskurs og moral i et demokratisk samfund. En overordnet kapitalismekritik med udgangspunkt i kritisk teori og Habermas, ville potentielt have gjort opgaven for lang og usammenhængende i forhold til opgavens formål.

Max Weber

I starten af projektskrivningen, blev der truffet en beslutning om at fravælge at bruge Max Weber som teoretiker. Dette blev primært gjort, fordi det at inddrage både Max Weber og Habermas ville præsentere et for stort teoretisk udgangspunkt. Max Weber blev også fravalgt, da formålet ikke har været at lave en direkte magtanalyse af Meta i det moderne samfund. Her ville Max Webers teori omkring autoritets- og idealtyper have været oplagt at tage fat i og implementere i analysen. Men da rapporten som udgangspunkt allerede har anerkendt Metas magtposition, har Max Webers tænkning været mindre relevant end Habermas.

Litteraturliste

Andersen, H. & Vangsgaard, H. (2005). *Demokrati og Retsstat En Tekstsamling*. Hans Reitzels Forlag.

Bell, D. (1999). *Democratic Deliberation: The Problem of Implementation*. In *Deliberative Politics: Essays on Democracy and Disagreement*. Oxford University Press.

Brandt, F. (2017). 11. september. *Ny udvikling: Facebook lukker omstridt gruppe*, <https://www.dr.dk/nyheder/indland/ny-udvikling-facebook-lukker-omstridt-gruppe> - Besøgt 14/05/2023.

Cakebread, C. (2017). *You're not alone, no one reads terms of service agreements*. Business Insider. <https://www.businessinsider.com/deloitte-study-91-percent-agree-terms-of-service-without-reading-2017-11?r=US&IR=T> - Besøgt 12/05/2023.

CMS. (2023). *GDPR Enforcement Tracker*. <https://www.enforcementtracker.com/> - Besøgt 06/03/2023.

Dataprotection (2022), 15. september, *Data Protection Commission announces decision in Instagram Inquiry* - Artikel vedrørende Metas overtrædelser af GDPR-lovgivning <https://dataprotection.ie/en/news-media/press-releases/data-protection-commission-announces-decision-instagram-inquiry> - Besøgt 26/03/2023.

Dataprotection (2022), 28. november, *Data Protection Commission announces decision in Facebook "Data Scraping" inquiry* - Artikel vedrørende Metas overtrædelser af GDPR-lovgivning <https://dataprotection.ie/en/news-media/press-releases/data-protection-commission-announces-decision-in-facebook-data-scraping-inquiry> - Besøgt 26/03/2023.

Dataprotection (2023), 4. januar, *Data Protection Commission announces conclusion of two inquiries into Meta Ireland* - Artikel vedrørende Metas overtrædelser af GDPR-lovgivning <https://dataprotection.ie/en/news-media/data-protection-commission-announces-conclusion-two-inquiries-meta-ireland> - Besøgt 26/03/2023.

Danmarks Radio (2016). *Unge får flest nyheder fra sociale medier som Facebook*. [Unge får flest nyheder fra sociale medier som Facebook | Indland | DR](#) - Besøgt 24/05/2023.

EDPBs hjemmeside https://edpb.europa.eu/concernant-le-cepd/concernant-le-cepd/who-we-are_en - Besøgt 11/04/2023.

EDPBs bøde for databrud https://edpb.europa.eu/news/national-news/2022/irish-sa-fines-meta-platforms-formerly-facebook-eu17m-data-breaches_en - Besøgt 11/04/2023.

Eriksen, E. & Weigård, J. (2003), *Kommunikativt demokrati - Jürgen Habermas' teori om politik og samfund*

Favrholdt, D. (2000). *De store tænkere – John Locke*. Rosinantes Forlag.

Hardenberg, Lehmann & Lange (2018), 21. marts, *Overblik: Sådan fik - og brugte - Cambridge Analytica 50 millioner profiler* <https://www.dr.dk/nyheder/viden/teknologi/overblik-saadan-fik-og-brugte-cambridge-analytica-50-millioner-profiler> - Besøgt 08/05/2023.

Hatmaker, T. (2018). 11. april, *Zuckerberg denies knowledge of Facebook shadow profiles*. TechCrunch. <https://techcrunch.com/2018/04/11/facebook-shadow-profiles-hearing-lujan-zuckerberg/?guccounter=1> - Besøgt 27/04/2023.

Hills, S. (2015). *Are cookies crumbling our privacy? We asked an expert to find out.*
<https://www.digitaltrends.com/computing/history-of-cookies-and-effect-on-privacy/> - Besøgt 25/04/2023.

Institut for Menneskerettigheder. <https://menneskeret.dk/status/privatliv-dataskyttelse> - Besøgt 07/05/2023.

Intersoft Consulting, *General Data Protection Regulation (GDPR)*
<https://gdpr-info.eu/> - Besøgt 20/05/2023.

Jensen, M. & Kvist, J. (2019), *Hvordan laver man en stærk analysestrategi?* In: *Metoder i Samfundsvidenskaberne*, 2. udgave, s. 43-60

Juul, S. & Pedersen, B. (2012) *Samfundsvidenskabernes Videnskabsteori: En Indføring.*
Buch-Hansen, H. & Nielsen, P. (2012) *Kritisk Realisme.* Hans Reitzels Forlag.

Jyllandsposten (2021). 11. januar, *Merkel: Problematisk at Trump er fjernet fra Twitter.*
[Merkel: Problematisk at Trump er fjernet fra Twitter \(jyllands-posten.dk\)](https://www.jyllands-posten.dk/nyheder/america/america/merkel-problematisk-at-trump-er-fjernet-fra-twitter) - Besøgt 24/5/2023.

Københavns Universitetsbibliotek. *Søgeteknik.*
<https://kub.ku.dk/biblioteker/frederiksberg/vejledninger/soege/soegeteknik/> - Besøgt 24/05/2023.

Lada, A., Wang, M. & Yan, T. (2021). How Does News Feed Predict What You Want to See? Facebook. <https://about.fb.com/news/2021/01/how-does-news-feed-predict-what-you-want-to-see/> - Besøgt 28/04/2023.

Locke, J. (1689). *Two Treatises of Government.*

Meta Platforms Ireland Limited (2023). Center for privatindstillinger (Set 4/5 2023)

<https://www.facebook.com/privacy/center/> - 04/05/2023.

Meta Platforms Ireland Limited (2022). 4. januar, *Datapolitik*

<https://www.facebook.com/about/privacy/update/printable> - 08/05/2023.

Mutz, D. (2006). Hearing the Other Side, in Theory and in Practice in *Hearing the Other Side: Deliberative Versus Participatory Democracy* (pp.1-18). New York: Cambridge University Press.

Møller, N. (2017). 11. september, *Facebook om Offensimentum: Vores retningslinjer giver plads til mange forskellige grupper*, <https://www.dr.dk/nyheder/indland/facebook-om-offensimentum-vores-retningslinjer-giver-plads-til-mange-forskellige> - Besøgt 14/05/2023.

Olsen, J. B. (2022). 6. januar 2021 blev Kongressen stormet. Nu kalder Trumps parti dagen en "lovlig politisk diskurs". Danmarks Radio.

<https://www.dr.dk/nyheder/udland/6-januar-2021-blev-kongressen-stormet-nu-kalder-trumps-parti-dagen-en-lovlig-politisk> - Besøgt 04/06/2023.

Retsinformation (1953). 5. juni, *Grundloven*

<https://www.retsinformation.dk/eli/Ita/1953/169> - Besøgt 04/06/2023.

Rostbøll, C. F. (2011). *Jürgen Habermas*, Jurist- og Økonomforbundets forlag.

Sanders, L. M. (1997). Against Deliberation. *Political Theory*, 25(3), 347–376

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0090591797025003002> - Besøgt 15/04/2023.

Schmidt, A. & Engelen, B. (2020). 27. februar, *The ethics of nudging: An overview*

<https://compass.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/phc3.12658> - 19/05/2023.

Sørensen, A. (2012). *Kritisk teori, I*: Jacobsen, Lippert-Rasmussen & Nedergaard, *Videnskabsteori*, Hans Reitzels forlag, 2. udgave, s. 245-287

Thualagant, N. (2019). *Kontekstualiserede casestudier, I: Metoder i Samfundsvidenskaberne*, 2. udgave, s. 343-356

Triantafillou, P. (2019). *Analyse af dokumenter og dokumentation, I: Metoder i Samfundsvidenskaberne*, 2. udgave, s. 147-160

Bilag

Bilag 1: Selvudviklet flowchart der repræsenterer projektets undersøgelsesdesign